

Sizäldö: Paavo Harakka -tekstikorpus

1994 Talvikuu	3
1995 Kevätkuu	5
1995 Kezäkuu	7
1995 Syyskuu	9
1995 Talvikuu	11
1996 Kevätkuu	14
1996 Kezäkuu	16
1996 Syyskuu	18
1996 Talvikuu	20
1997 Kevätkuu	22
1997 Kezäkuu	24
1997 Syyskuu	26
1997 Talvikuu	28
1998 Kevätkuu	30
1998 Kezäkuu	32
1998 Syyskuu	34
1998 Talvikuu	36
1999 Kevätkuu	38
1999 Kezäkuu	40
1999 Syyskuu	42
1999 Talvikuu	44
2000 Kevätkuu	46
2000 Kezäkuu	48
2000 Syyskuu	50
2000 Talvikuu	52
2001 Kevätkuu	54
2001 Kezäkuu	56
2001 Syyskuu	58
2001 Talvikuu	60
2002 Kevätkuu	62
2002 Kezäkuu	64

2002 Syyskuu	66
2002 Talvikuu	68
2003 Kevätkuu	70
2003 Kesäkuu	72
2003 Syyskuu	74
2003 Talvikuu	76
2004 Kevätkuu	78
2004 Kesäkuu	80
2004 Syyskuu	82
2004 Talvikuu	84
2005 Kevätkuu	86
2005 Kesäkuu	88
2005 Syyskuu	90
2005 Talvikuu	92
2006 Kevätkuu	94
2006 Kesäkuu	96
2006 Syyskuu	98
2006 Talvikuu	100
2007 Kevätkuu	102
2007 Kesäkuu	104
2007 Syyskuu	106
2007 Talvikuu	108
2008 Kevätkuu	110
2008 Kesäkuu	112
2008 Syyskuu	114
2008 Talvikuu	116
2009 Kevätkuu	118
2009 Kesäkuu	120
2009 Syyskuu	122
2009 Talvikuu	124

1994 Talvikuu

Nenga on dielot

Karjalazien rištikanzoin dielot on ainos oldu hudoit. Konza on načalnikat burbetettu ven'ua, konza frunketettu ruoččie. Da välil on torattu, kudain muat da mannut omistaa. Rajakarjalazet eläjät, pravoslaunoin kirikön käyjät on tallavuttu jalgoih. Sih on sanottava, vet iän kaiken on vägevemmän izännän iändä pidän kuunnella.

Viime voinan jälgeh Ven'al luovutetun Karjalan rištikanzat ei jiädy eländätiloil, Suomeh kabrassuttih. Nygöin kui olemmo primiettin, kulleh nuaburin aźiet ollah, oiginhai ruattihgi. Tiäl Suomes meil on männyh kudakui a rajan tagan muga siit.

Rajan avuannan myöda olemmo omil silmil da omil korvil nähnyt da kuullut, miittumat elämizet meijän rodnil on. Da vie suammo äijä se päivä ližiä tieduo. Karjalani rahvas on putillista. Hyvä olis kui jälgimäin elot kohenis. Pädis siit käyvä hos mašinal sugulazis endistä tuagiembah.

Karjalan histouries on olluh ennengi aiga, konza rajakarjalani lähti pagoh uuzien izändien eis. 1600-luvul kui Ruočči valdai Raja-Karjalan, siirdyi tuhanzie perehie Ven'al. Heidä lähti Suojärvel, Ilomančis da Lieksua da Nurmesta myöte. Heijän jälgeläzie elää vie tänä päivänägi mm. Tverin Karjalas, mis on karjalan kieleh pagizijua ainagi kolme-nelläkymmentuhatta hengie.

Mieleh juohtuu Paul Tulehmon kirjutes jo 1917, mis häi kyzyi: "Ainosgo pannah vierahat meidä vierahan venehen souvandah? Viksi myö olemmo pahemmat heidä omua venehtä ohjuamah."

Netäin suuri suojärveläni mužikka, kudaman syväin eli Karjalas, nägi aźiet oigein jo sih aigah, kui iče vastai: "Aig on meilgi, rahvas rajan, ruveta omua duumaimah. Aig on ruveta laindah majan da oman venehen tervuandah!"

Nyt on omien dieloloin kohendamizeh kobevuttu dai toizel puolel rajua. Tule siegi matkah! Omua elä prakuiče! Nenga on dielot.

Sanasto:

ruattihi = tekivätkin

nenga = näin

dielot = asiat

hudoit = huonot

konza = milloin

načalnikat = herrat, johtajat

pravoslaunoin = ortodoksisen

voinan = sodan

kabrassuttihi = lähtivät

primiettiin = tutkineet

kulleh = miten

kudakui = aika hyvin

muga siit = jotenkuten

miittumat = millaiset

rodnil = sukulaisilla

putillista = kunnollista

hos mašinal = vaikka autolla

tuagiembah = useammin

netäin = tämä

prakuiče = väheksy, hyljeksi

kobevuttu = ryhdytty

kudaman = jonka

sih aigah = siihen aikaan

1995 Kevätkuu

Uuzil eländätiloil riitti ruajetta

Viime kezän rodih viiskymmen vuotta, kui jouvuimmo jättämäh Suojärven kodizet da randazet da lähtemäh mieron dorogal. Tougokuun 5. pvä 1945 annettih evuskunnas muanhankindah zakonat, kudamien mugah suojärveläzet suadih suurimmaks ozaks kylmiä korbie eländätiloiksi Pohjois-Karjalas da Kainuus.

Juugah sijotettih Haudavuaran, Ignoilan da Hyrzylän rahvas. Lieksan agjal Salonkylän, Huttulan, Varbakylän, Hukkalan, Helylänniemen da Leppäniemen vägi. Nurmekseh ruvettih plotnikoimah kodiloi Kokonniemen, Eloniemen, Liettien, Karatsalmen da Kaibahan eläjät. Valdimol raivattih uuvet konnut Kaidarven, Evanniemen, Kodarven, Kivijärven da Korbarven rištikanzat. Sotkamos ruvettih ryskämäh Kuikkaniemen, Moisseinvuaran, Maimalammin da Nilosuaren izännät. Kajuanan alovehel ozutettih muada Nazarinvuaran, Pönttözenvuaran, Vegaruksen, Vuondelehen, Vuaksavuksen, Alajoven da Hirvenpidämän kylis siirdynehil.

Vai siit algoi toziruadiet. Tol'ko higi hyppäi, kui mužikat allettih peldoloin raivuanda da kodiloin pyssytändä! Da viehäi žiivatoil pidi suaha katto piän piäl! Ei olluh ruadies puutetta da hyvin unigi tabai, kui illal muate vičkahit, "Rehennyksen" sanoin:

*"Hos jo sellän kygryh iski,
huondeksel jo olit briski.
Olihai ruanda kodihini,
oman konnun kyndämini!"*

Miegi muissan, kui Ylä-Valdimol kandoloi ičevägeh kiššoimmo da juurikkakazah poltettavaks lykkäimmö. Kuokka sai kyydie eigä ni labie joute olluh. Omahini ruaje kui oli, siit kui lienoo jaksoigi enämmän.

Rovijoloin poltanda oli miul mielehistä. Mie kui näit olin vie brihaččuni. Hyvin kui syttyi da räčkähti palamah, sidä oli lyšti kaččuo. A kui hiillutti äijäl, pidi loitommaks pakustuo, muite voi tuli tarttuo riiviččäh. Lopuškal kui jällel oli hiilava tuhka, muissan kui pačoida paissoimmo. Panimmo tuhkih nagrista da välis vie kartohkua, konza ei olluh nagrista. A-voi-voi, min oli hyvät aromit! Vie nygöigi tuloh vezi kielel muisselles.

Ne aijat on eletty da anna on jäädy jällel. Nygöin on toizenmoizet dielot eis. Tuattoloin raivuamil peldoloil ei eniä mones kohas ole astujua. Mi vie täs roinnoh, kui eliä suanoh?

Sanasto:

rodih = tuli kuluneeksi

rištikanzat = ihmiset, kansalaiset

zakonat = lait

žiivatoil = kotieläimille

plotnikoimah = rakentamaan

hos = vaikka

kygryh = kumaraan

huondeksel = aamulla

briski = riski, työkunnossa

ruanda = työ

ičevägeh = omin käsivoimin

hiillutti = lämmitti

pakustuo = siirtyä

pačoida = hauvikkaita

kui lienoo = ikään kuin

hiilava = kuuma

konza = milloin

roinnoh = tullee

1995 Kezäkuu

Suojärveläzien pruaznikat

Sodien jälgeh suojärveläzet ruvettih pidämäh omie pruaznikkoi. Enzimäzet pruaznikat piettih Nurmekses 1950. Pruaznikat onnissuttih hyvin. Rahvasta oli mänetiä milleh. Puhien pidi Veikko Vennamo da järjestelylöi vedi Jussi Hokkinen.

Kajuanas oli saman vuuven tammikuus kogovus, mis perussettih oma Suojärveläzien pidäjäsebra. Juohattelijaksi vallittih Benjam Tervas. Sebrua ei ni konza viedy registerih saite. V. 1958 kogovuttih uuvessah. Piäjuohattelijaksi tuli Aleksanteri Poresvuo da sebra suadih dai registeröidyö.

Alluksi pruaznikkoi pietti seiččemen kunnan alovehel: Nurmese, Lieksa, Juuga, Valdimon, Sotkamo, Kajuana da Paldamo. Näih kundih siirrytti suojärveläzet muanviljelijät. Paldamo oli talvisovan jälgeh sijotuskunda. Jatkosovan loputtuo uuvan muanhankindalain mugah Paldamo tiputetti iäre sijotuskundien joukos.

Mie muissan enzimäzet Valdimon pietty pruaznikat 1953. Santeri Kärki, diloval mužikka, ennätti dai pruaznikkoi vedämäh. Hänel oli äijä ruajetta suojärveläzien ažielois dai Valdimon kunnas, kunne valdimolazet oli hänet työnnetty evustamah.

1970-luvul rubeimmo pidämäh pruaznikkoi siit ymbäri Suomie. Niidä on pietty Lahes, Jyväskylä, Helsingis da Jovensuus iel mainittuloin seiččemen kunnan ližäksi.

1983 zavodimmo joga kolmas vuosi pidiä pruaznikat rajakarjalazina, kuuven pidäjän heimopruaznikkana. Nellä kerdua ennätimmö mäčkiä yhes salmilazien, suistamolazien, korbiselgälazien, imbilahtelazien da sovanlahtelazien ker.

Täl kerdua heimopruaznikat pietäh vie suurembana kogo Luadogankarjalazien liiton pruaznikkana. Liittohai nossatetti hengih kuuzi vuotta sitten. Suojärven Pidäjäsebra Nestor Norpan johol oli virittämäs Luadogankarjalazien liittuo toimimah uuvellh.

Heimojuhlie on vedän Sulo Rantala. Hänel on nygöin viijes kerda toimie järjestelylöin piäjuohattelijana. Vot on putin mužikka!

Muistakkuahai suojärveläzet tulla pruznikkoih! Ohjelman löyvättö lehes. Iče kui että piässe, työndäkkiä hos lapset. Anna opassutah käymäh omis pruznikois!

Sanasto:

mänetiä milleh = hyvin paljon

juohattelijaksi = puheenjohtajaksi

ei ni konza = ei milloinkaan

saite = saakka

piettih = pidettiin

iäreh = pois

dilova = taitava

äijä ruajetta = paljon töitä

zavodimmo = aloitimme

nellä kerdua = neljä kertaa

nossatettih = herätettiin

nygöin = nyt

putin mužikka = kunnon mies

hos = vaikka

opassutah = oppivat

piässe = päässe

uuvelleh = uudestaan

1995 Syyskuu

Oma Suojärvi -aviezal jo yli tuhat tiluajua

Pruaznikat piimmö. Nygöi pakussummo ruadieh. Enzimäzeksi parahat passibot kaikil heimopruaznikkoin ruadajil da rahvahil. Da lykkyö vie medaliloin suajil Mirjamil, liriksel, Ritval da Leal!

Männyt vuozu mäni kudakui. Suojärvi-sebralazet eri puolil Suomie ennätettih moneh kohtah hypätä da suaha aigah mänetijä midä. Kaikkie ei sua kogo luvetella. Erikseh pidäh mainita Oma Suojärvi -aviezan ažiet. Kogovuzrahvas kohahti, kui Eero Kainulani ilmotti lehen tilavuksie on yli tuhat. Ližätilavuksie otammo vastah rakkahal iellehgi päi. Oppikkua vai ičekengi primiettie, tuloogo lehti kaikil. Hindahai on vai 50 mk vuozu. Samal voizitto dai kirjuttua midä tahto hos oman Suojärven oččinan ažiellois libo nygyzis eloaijois. Iiris vuottaa. Työndäkkiä vie kuvani matkah.

Kezän aigah teimmö nellä matkua rajan toizel puolel. Matkal puuttui nähä suojärveläzien siviilisodavangiloin leirikohta Interpošolkka, mis toistatuhatta suojärveläistä oldih vangileiril helmikuus tougokuuh 1940. Toine n. 500 hengen Suojärven pohjoiskylien rahvasjoukko oli vangileiril Kaimaojas.

Vangileirilöl kuoli Tasavallan panttivangit -kirjan mugah 62 hengie. Suojärveläzien haudakumbuloil ei löydyn Interpošolkas ni miittuista ristua. Konozen Valden ker duumaičimmo hyvä olis selvittiä, mih kohtah heijät on hauvattu da pyssyttiä muistomerkki.

Pidäjäsebran kogovukses Bomban Kalevanhovie hyväksymmö Nestor Norpan johol sebran ruandabumuagan täl vuuvet. Nygöin kui olemmo pruaznikat pidän da kodvazen huogaudun, pidäis pakustuo ruadieh jogahini omal kohal. Täs vois sanuo kui suojärveläni izändä poijil, kudamat joutenoluo jatkettih: "Kehnuogo nečis aigarištikanzat vongalehatto?! Pakustuzitto hos pilkehtä pilkkomah!"

Dai brihačut näivyttih ruadieh. Muga i myö.

Tulien kezän kogovummo siit pitkäs aigua omie suojärveläzien pruaznikkoi pidämäh Juugah. Pidäjäsebran juugalani jäzen Sulo Naakka kuččui kai da lubai hyvin goštittua.

Sidä ennen vet tabuammo raštavan briegulois Bombal!

Sanasto:

avieza = lehti

piimmö = pidimme

pakussummo = ryhdymme

medaliloin = mitalien

kudakui = jokseenkin hyvin

rakkahal = mielellään

iellehgi päi = edelleen

primiettie = tutkia, miettiä

oččinan = seudun

puuttui nähä = tuli nähdyksi

ni miittuista = ei minkäänlaista

ruandabumuagan = toimintasuunnitelman

huogaudun = levänneet

nečis = siinä

aigarištikanzat = aikuiset ihmiset

näivyttih = lähtivät

goštittua = kestitä

raštavan = joulun

1995 Talvikuu

Hyviä Raštavua da synnyinmuan aigua!

Raštavan aigah muistelemmo Spuassan roindua muailmah. Häi tuli rištikanzoin kessel pagizemah, kulleh pidäis eliä sovus toine toizen ker. Raštavua vuotelles rahvas ennen vanhah pyhitettih kuuzi nedälie. Sil aigua tuagieh molittih da opittih käyvä kirikös riähkil da siit pyhil. Igrun da iänen piduo ei suvaittu. Raštavahuondes kui valgoi, zavodittih arrensyöndä.

Da oligi midä syyvä! Akkalisto oli luadin kaikenjyttymie syödävie. Murginstolas liharokka matkai pyöröin libo näppipiirualoin ker. Studeni se vasta hyvä oligi! A kui vie jällicäks sait kokkozie mušt'oisopan libo buolakiisselin ker, ga hyvä oli hos kodvazeksi heittädyö laučal. Anna syömizet alettih rauhas!

Nygöingi raštavua vuotammo. Vuotelles olemmo puodilois kävellyt da eččin podarkkazie ainagi omal perhel da lähisugulazil. Lapset toko avuallah luukkuzie raštavakalenderis da primietitäh mondago yödä on raštavah. Vai heijän lassenda loppuh päiviä ennen Spuassan roindua. Uattona olemmo näit opastun andamah podarkat. Raštavan da vieristän välis siit gul'aičemmo käyvä goštis sugulazien da susiedoin lyö.

Tännetulendavuoizin vie smuuttanagi käveldih. Nuoret šuorivuttih: neidizet brihoin sobih da brihat neidizien vuattieloih. Siit käydih talolois igruimas. Taloinvägi opittih ottua selviä, ket nene oldih, vai eihäi smuutat sidä saneldu. Ylä-Valdimol paikkakundalazet silmät pyörienä paistih uruajoukkolois. Vai kui suadih tiediä ket da mintäh smuutat lekuttih, siit igruo heilgi piizai.

Mamman paginoin mugah vuasil'lan aigah käydih dai syndyö kuundelemas. Tyttöpiät mändih kolmen dorogan tiešuarah. Siit painavuttih muada vassen da oldih hörkkehilleh, toizet paikkoin da erähät kai hurštiloin al. Iänilöin avul opittih suaha selvil, midä nouzeval vuuvet on tulos ičekelgi. Piässähgö neidizet venčal da miittuman brihan ker.

Nygöin meil on omat golduinnat da igrut. Smuuttina proijinda on unohuksis da vähemmän onnuako käyväh dai syndyö kuundelemas. Podarkkoin andamini da kirikös käyndä eule unohtun. Da käymmöhäi vie kalmoil sytyttämäs kynttiläzet tuattoloin, muamoloin, diedoloin, buaboloin da lähisugulazien hauvoil.

Armahat rištikanzat da kai lehen lugijat! Hyviä Raštavan pruznikkua da lykkyö Nouzeval Vuuvell!

Sanasto:

raštava = jouluku

synnyinmuan aiga = aika joulusta loppiaiseen

Spuassa = Vapahtaja, Kristus

roindua = syntymää

pyhitettih = paastosivat

nedälie = viikkoa

tuagieh = usein

molittih = rukoiltiin

pyhil = Herran pyhällä ehtoollisella

riähkil = synnintunnuksella

igrun = ilonpidon

arren = paastottoman ajan ruoan

studeni = alatoopi, lihahyytelö

podarkkazie = lahjoja

vieristä = loppiaisen

gul'aičemmo = vierailemme

goštis = kestityttämässä

susiedoin = naapurien

smuuttanagi = ilonpitäjinäkin

sobih = vaatteisiin

ket nene = keitä ne

uruajoukkolois = hulluista

vuasil'l'an = uudenvuodenpäivän

hörkkehilleh = kuuntelivat tarkasti

syndyö = myt. olentoa

paikkoin = huivien

hurštiloin = lakanoiden

venčal = vihille

golduinnat = taikomiset

1996 Kevätkuu

Bomban kiinteistöyhtiön perustamises 20 vuotta

Suojärveläzet perussetti 1974 talotoimikunda duumaimah to vessah, kulleh da kunne vois rakendua Bomban karjalaistalon muissuttamah jälgipolvil, miittumis talolois ennen Suojärvel eletti. Toimikunda pidi monet kogovukset. Truudua oli vägi tukul da piänyörilöi pidi kiännellä. Kezäl 1975 talotoimikunda käi tutustumas Sotkamon, Nurmeksen, Lieksan da Jovensuun taloin paikkoih. Lopul päätetti taloin paikaksi Nurmes.

21.3.1976 oli azeit eistyn sih lauduh, jotta voidih pidiä Kiinteistö Oy Bomban perustamiskogovus Nurmeksen kaupungitaloil. Siel Suojärven Pidäjäsebra, Karjalan liitto da Nurmeksen kaupungi allekirjutetti bumuagat taloin rakendamizes Ridoniemeh. Suurhanke pyörähti käyndih. Kahen vuuvun mändy Bomban taloi oli pyssys.

Rakendamizen alguh kui piästih, alovehel on noussuh kogonani karjalani kylä. Pihal istuu paččahana Suojärven kuuluža runonlaulaja Ogoi. Kalevanhovi plotnikoidih kogovuksie da kerähmölöi niškoi. Siit vie luajitti kezäteatra, mis ozutetah näytelmie da pietäh pruaznikkoi.

Bomban taloi zavodi uuelleh hirzirakendamizen. Iče silloni Tazavallan Prezidentta Urho Kekkoni käi kaččomas taloida da auttoi hirzikirvesmieskurssiloin käynnistämizes.

Suojärveläzien sitkie yritändä palkitti. Bomban taloi kokottaa tänägi päivänä muissuttamas meil endizis aijois. Bombal käyves voimmo hillendyö da iče mieles duumaija meijän tuattoloin da muamoloin, diedoloin da buaboloin eländiä aigoinah Suojärvel. Heil oli oma elämini omine ruadoineh da omine brieguineh.

Dai karjalatalois toine toista suvatti. Lienet kui nouzetellut pertti, ga hyvin otetti vastah. Kiirehel pandih voi čirizemäh da riehtilä rōngymäh.

Voinnoogo nygyni polvi viijä omua perindyö ielleh? Aiga ozuttaa!

Sanasto:

to vessah = tosissaan

kulleh da kunne = miten ja minne

miittumis = millaisissa

truudua = vaivaa

vägi tukul = hyvin paljon

alovehel = alueelle

plotnikoidih = rakennettiin

kerähmölöi = seurojen yms. kokoontumisia

niškoi = varten

ozutetah = esitetään

zavodi = aloitti

pietäh = pidetään

diedoloin da buaboloin = ukkien ja mummojen

ruadoineh = töineen

riehtilä = paistinpannu

duumaija = miettiä

brieguineh = juhlineen

lienet kui = jos vaikka

ielleh = eteenpäin

1996 Kezäkuu

Suojärveläzet suadih tunnussusta

Suojärven Pidjäsebra nouzi Karjalan liiton kizas enzimäzeksi. Se oli hyvä ozutus suojärveläzien sebroin toiminnas eri puolil Suomie. Yhes suammo aigah hos midä. Täs sanon vie kaikil parahat passibot männyön vuuvun ruannois.

Jäzensebrat toimitah Helsingis, Kajuanas, Lahes, Jyväskyläs, Jovensuus, Valdimol, Tamberehel da Lieksas. Ližäksi pidjäsebran kyykkätoimikunda on olluh aktiivini. Da onhai suojärveläzien perillizetgi buissoloi monel alal. Mainičen heis vai Valentin "Vallu" Konozen. Ken kui ei tiedäne, ken Vallu on, ga sanon vie kerran: häi on muašteri assunnas kogo muailmas. Lykkyö Vallul da muil suojärveläzien perillizil!

Sebroin toiminnan pyörittämini eule kui robehehen kolkan kiännäldämini. Sih on pidän pyörähtiä konza mis. Dai piänyörilöi on kiänneldy putilleh. Maguajan kažin suuh ei hiiri puutu. Oppikkua vai iellehgi päi ryskiä! Ičekelgi sebrois löydyy ruajemuada.

Dai ližiä suojärveläissebroi vois perustua. Lieksan perustamizes eule vie ni kymmendä vuotta, vai Eero Kainulazen johol hyö on suadu äijä aigah. Oisgo Nurmekses tilua Suojärvi-sebral, kui Karjalaissebra on olluh nägymättömis vägi kodvan? Abo Sotkamos da Kuobijos?

Suojärveläzien omat pruaznikat piemmö nygöin Juuvas. Siit on jo 25 vuotta, kui käimmö Juuvas. Silloin ohjaksis oli tozi suojärveläni Paul Jakovuo. Täl kerdua nyörit on opastaja Sulo N'uakan varmois käzis.

Terveh tulgua kaikin pruaznikkoih! Ohjelman voitto lugie täs lehes tarkemmin. Iče kui ettö piässe, työndäkkiä hos lapset! Nyt kai dorogat viöy Juugah. Siel tabuammo.

Sanasto:

hos midä = vaikka mitä

ruannois = töistä

buiissoloi = parhaita (buisso = paras)

muašteri assunnas = mestari kävelyssä

robehehen kolkan = tuohiropeen nurkan

piänyöirilöi = aivoja

putilleh = kunnollisesti

puutu = tartu

äijä = paljon

abo = entä

1996 Syyskuu

Vai oli putin "mätösät"!

Evakos olles Härmäs buabo käi nuaburitalois goštih. Taloin emännäl rodii vuuvet täydeh. Siit kui tuloo järilleh, ruvettih tiijustamah, miittumat briegut siel piettih.

Buabo vastai: "Vai siel oli putin 'mätösät', kai kouffi luzikal lipitettih! Vai kui ei ni ken nähnyh, mie juuva ryyčkäin!"

Juuvan kezäpruaznikkoi muisselles juohtui netäin buabon pagina mieleh. Dai juugalazet järjessettih putin "mätösät". Koufingi sai juuva ryyčkätä libo lipittiä dai syömistä oli kylläl. Pajoloi kuunnelles da kizuandua kačelles suu pani mukkie da jalga plakutti ičekelgi tahtie. Muistelimmo aigua männyistä dai Suojärven kodirandaista kaibualimmo. Siit vie nygyistä elämiä haigailimmo da tulevua duumaičimmo. Täs vie passibot sanuo blokkuan N'uakan Sulol da kaikil unohtamatta piäpaginan pidäjiä Jorma Huuhtasta.

Siit kučun kai Teijät enzi kezäksi Valdimol rovasti Vilho "Vaša" Hokkizen sanoin: "Tulien vuuvun tulgua vellet, siirdytkiä työ sizäretgi, ottuat keral omat lapset, vierahatgi tuogua tulles!"

Maguajan kažin suuh ei hiiri puutu! Mugai netäin meijän Oma Suojärvi -lehti ei tule tiluamatta. Hos jo toizel tuhannel perehel lehti tuloo, vie löydy semmozie suojärveläzie, kudamat eule kuuldu kogo aviezas ni midä. Sentäh duumaičin vie juohatella kaikil: paiskua Oma Suojärvi -lehen dielolois rodnil da susiedoil. Anna tilattais da suadais lugie kirjuteksie suojärveläzien ažielois!

Da toven, pidäähäi vie mainita Tuhkamukki-kirjas. Sidä olemmo työndän jo mierohe nelläsadua kappalehta. Himoittannoh kui suaha oma Tuhkamukki, brilahuta, työnnämmö poštan kaučči.

Tervehyzie kaikil!

Sanasto:

putin "mätösät" = kunnon pidot

goštih = vieraisilla

rodii = tuli

järilleh = takaisin

miittumat = millaiset

ni ken = kukaan

netäin = tämä

pajoloi = lauluja

pani mukkie = kääntyi nauruun

sanuo blokkuan = sanon nasevasti

tulien = tulevan

kažin = kissan

hos = vaikka

aviezas = lehdestä

paiskua = puhukaa

dielolois = asioista

rodnil da susiedoil = sukulaisille ja naapureille

brilahuta = soita, pirauta

1996 Talvikuu

Toine toista pidäis suvaija

Iisuksen roindapruaznikka, raštava, on lähil. Iisus rodii Davizen linnas. Muamoi synnytti hänet kon'uššis, kabaloičči da pani soimeh maguamah, heil kui näit ei löydyn tilua muijal harččounas.

Muailma hillendyy Händä muistelemah. Ivan Valattaj pagizi Hänes Jumalan vuonana, kudain ottaa iččien piäl mejän jogahizen riähkät. Pidäis vai ičekenengi molie da kirikös käyvä. Dai Pyhä Bohorodičča auttaa da viöy mejän malitut Jumalan edeh.

Rištikanzoin olis hyvä sovus tiäl eliä da toine toista suvaija. Vai mi olloh, kui ainos pidäh kriičkiä da moittie? Eule ni kui hyvä! Aviezois suammo aivin lugie, konza mis toratah. Nygyzeh aigah ukset on lukus piettävä, muite voi voro tulla. A oligo ennen Suojärvel muga?!

Kaikin sanotah: siel ei uksie zaloškas pietty. Vakkinani matkalani piäzi perttih da sai vierrä laučal muate. Ei heidä varattu. Huondeksel vie syyvä tarittih ennen kui miero kaimattih. Pädi ennen, a kui nygöin?!

Dai ennen vanhas tuagieh nouzeteldih rodnien da susiedoin luo, eigä pidän kyzellä, suago tulla libo ei. Oli aigua starinoija da zobottoi pračetella. Dai goštitettih. Muuda kui ei liene olluh stolah kandua, ga terväh hos blinat paissettih.

Tänäpäin ei kogo nuaburiloj putilleh tundieta. Hyvä kui tervehys n'urahetah. Goštihkäynnäs eule tieduo. Mi mekkeli olloh roinnuh, kui nengozeksi on elämini männyh?! Eihäi yksi kouffikuppi vet ni kedä köyhyttäis da lyštihäi ois paginua lykätä!

Raštavan mändyö zavodimmo uuvan vuuven. Nygöin voizimmo tehä lubavuksen käyvä tervehtimäs ainagi vanhembie rištikanzoi. Hyö oldais ihassuksis: "Vai kui poigani tulit vie miuda poloista tiedelemäh!"

Nengozil ajatuksil tervehin teidä, armahat suojärveläzet da kai netämän lehen lugijat. Hyviä Raštavan pruaznikkua da lykkyö Nouzeval vuuvel!

Sanasto:

suvaija = välittää, rakastaa

roindapruaznikka = syntymäjuhla

raštava = joulukuukausi

kon'uššis = tallissa

muijal = muualla

harččounas = majatalossa

Ivan Valattaj = Johannes Kastaja

riähkät = synnit

molie = rukoukset

Pyhä Bohorodičča = Pyhä Jumalansynnyttäjä, Neitsyt Maria

malitut = rukoukset

ni kui = mitenkään

aviezois = lehdistä

konza mis = milloin missäkin

zaloškas = salvilla lukittuna

kaimattih = saatettiin

tuagieh = usein

zobottoi = huolia

mi mekkeli = mikä kumma

roinnuh = tullut

1997 Kevätkuu

Suvaičemmogo omua karjalan kieldä?

Karjalan tazavallas rajan tagan käyväh paginua siit, pidäisgö Karjalan toizeksi kieleksi ven'an rinnal ottua karjalan kieli. Se kui voidannoh suaha, se ois iellehpäi menuo karjalan kielidielolois. Jo 1991 Aunuksen linnas pietty karjalazien kerähmö kirjutti päätökseksi: "Karjalan valdivonkieleksi pidäh panna karjalan da ven'an kielet."

Piätös panis vauhtie yhtenäzen karjalan kirjakielen kehittämizeh. Nygöinhäi on karjalaksi kirjutettuo tekstie monel murdehel. Aabizet on aunuksen (livvin), vienan murdehel da vie tverinkarjalaksi. Da netäin miun kirjutes on nelläs murreh, kudamua sanotah "eteläkarjalaksi".

Kirjakieldä luadijes livvi da suojärveläzien murreh voidais olla pohjana. Ne ollah lähekkäin da loitombana suomie kui vienan murreh. Dokumentoin kirjutanda yhel karjalan kirjakielel, midä kai murdehien pagizijat ellennettäis, olis äijä helpombi da huogehembi kui zakonat monel murdehel.

Petroskois painetah karjalankielistä lehtie Oma mua. Sidä voih tilata dai Suomeh. Oman muan palstoil käyväh paginua siit, milleh pidäis kielizakona luadie. Miellä on monda. Oza sanoo: "Myö voimmo bud'bettua kai ažiet yhel ven'an kielel." Toizet paissah: "Ven'an ližäksi pidäis olla suomen kieli." Karjalankielizet suvaidais, kui ven'an rinnal olis karjalan kieli. Da vie löydyy niidägi, kudamat kannatettais kaikkie kolmie kieldä.

Rajan tagan kui voidannoh kehittiä karjalan kieldä, se auttais meidägi Suomen karjalankielizie. Voizimmo lugie heijän kirjuteksie da voizimmo käyvä kirjehenvaihtuo karjalaksi. Lopus vois tulla semmonigi aiga: voizimmo työndiä lapsie opastumah karjalua heijän koululoih.

Da vie yhen dielon sanon kaikil, ket vai maltettannoh äijä-vähä paissa karjalan kielel. Käyttäkkiä sidä tuagiembah! Elgiä varakkua! Muisselgua yhes sanoi da sanondoi. Samal voi lapsil da bunukoil andua tieduo endizis eländäaijois. Ottakkua paginat nauhal libo videol. Tuonilmazih siirdynnyön rovasti Hokkizen sanoil: "Paiskua muamoin-tuatoin kieldä, sanat tuttavaksi tullah!"

Kui olloh karjalan kieli piässyt unohtumah, ga voithai tilata Suojärven murdehel kirjutetun Tuhkamukki-zuakkunakniigan. Tuhkamukin avul sanat jäviydyh järilleh mieleh.

Siit vie muissutan kaikkie paginan lugijoi. Enzi kezän piemmö suojärveläzien omat pruaznikat Valdimol. Tulgua suurel joukol!

Sanasto:

iellehpäi = eteenpäin

kerähmö = kokous

netäin = tämä

ellennettäis = ymmärtäisivät

äijä = paljon

zakonat = ohjeet, määräykset

bud'bettua = puhua

paissah = puhuvat

maltettannoh = osaavat

äijä-vähä = jonkin verran

varakkua = pelätkö

zuakkunakniigan = satukirjan

1997 Kezäkuu

Šuoriudukkua pruaznikkoih Valdimol!

Suojärveläzet pietäh yhtehizie pruaznikkoi joga kezä. Täl kerdua kerävymmö heinäkuun viimizen suovatan da pyhänpiän aigah Valdimol, Pohjois-Karjalan pohjozimbah kundah, mis izändänä toimii Valdimon Suojärvi-sebra.

Pruaznikkoin pidämizen zavodimmo 1950 Nurmekses. Valdimon pruaznikat ollah 48:nnet. Kahen vuuven mändyö on 50. juhlien vuoro. Tammikuus 1950 perussetti Suojärveläzien pidäjäsebra. Kolmen vuuven jälgeh täydy 50 vuotta.

Alguvuozin pruaznikois käyjiä oli toičči piäličči tuhat hengie. Kaibavus Suojärvel oli sih aigah suuri. Paginois kuului vähä välie: "Pädi meil ennen Suojärvel." Eihäi kumma olluh, hos nenga paistih, jäihäi sinne Suojärvel valmehet konnut da eländätilat. A kui uuzil eländäpaikoil eulluh muuda kui korbie, midä pidi ruveta raivuamah.

Valdimol pietti enzymäzen kerran suojärveläzien pruaznikkoi 1953. Miegi 12-vuodizena brihaččuzena käin Kastellin kentäl kuundelema i kaččelema ohjelmie da rahvahan paginoi. Juhlapuhien pidi rovasti Vilho Hokkini. Kadrelis kui tuli ripačkan hypindä, erähät starikat vesellytti ozuttamah, kulleh jalga toine toizen edeh lykätäh. Siit tiijäthäi rištikanzat röhevytti nagramah da kämmenie plakuttamah.

Nygöi šuoriudukkua vai matkah da työndäkkiä benzaheboloin nenä Valdimuo kohen! Rakkahal vuotammo. Maguandakohis on meijän kynänikka työndän tiijot kaikil sebroil. Da voittohai vie brilahutella puhelimel.

Terveh tulgua joukolleh Valdimol!

Sanasto:

šuoriudukkua = lähtekää

suovatan = lauantain

zavodimmo = aloitimme

toičči = joskus, toisinaan

piäličči = yli

pädi = kelpasi, oli hyvä

nenga = näin, sillä tavalla

eulluh = ei ollut

kadrelis = tanhukappaleessa

vesellyttih = innostuivat

maguandakohis = majoituspaikoista

kynänikka = sihteeri

1997 Syyskuu

Suvuntutkinda tavaksi

Enzimäzeksi passibuo valdimolazil hyvis pruznikois. Rahvasta oli mollembina päivinä 300-400 hengie. Parahuolleh sovittih perttilöih. Arkkipiispan matkasolenda ližäi pruznikkoin profiilie. Näyttelyt oli dai "kädeh suadavat".

Yhes dielos vie mainičen. Vuozikogovuksen lopus opastaja Kirsti Kuutti pagizi oman suvun tutkinnas. Häi oli luadin tozi hyvän sugukniigan Suojärven Reimois. Nimi oli otettu käyttöh vuozisuan vaihties. Sugu on lähtözin Kuikkaniemes da aigazembi sugunimi oli Kurki.

Kirstin jyty dai voizimmo ičekengi tutkie omua suguo da kirjuttua tiijot jälgipolvil. Mie usson meijän lapset aiganah vie kiiteldäis niis tiedolois. Kirstin kirjan allus oli vie histouriellizie tiedoloi da kuvazie suvun vaiheis. Hyvä!

Pidäjäjuhlan ohjelma on meil olluh yhenmoine allus saite. Olisgo ruvettava duumaimah midä tahto uutta? Suojärvel syndynehien joukko hubenoh. Hyö käyväh vie erähän vuuvun toine toista tabuamas. Abo sen jälgeh? Tiettavästi semmozie rištikanzajoukkoloi emmö sua tukkuh, midä oli pruznikois vie 1960-luvul. Voizimmogo sizäldyö uuvistamal suaha bunukat da lapset matkah, jätän duumaittavaksi. Kui midä tulloh mieleh, työndäkkiä vieštit miul libo Eerol. Mänččiä yhes keksimmö midä tahto.

Pruaznikois oli dai nykyzen Suojärven pappi izä Valeri. Häi ehotti, voizimmogo tulla abuh orboikoin perussannas Suojärvel. Taloingi häi oli kaččon. Se on Kuikkaniemen endini luterilani rugovushuoneh. Izä Valeri elää samas pihapiiris. Emmögöhäi taval libo toizel opi auttua?! Lapset ei olla syyllizie Suojärven nykyzih eländäololoih!

Suomel roiteh 80 vuotta. Myö voizimmo omil oččinoil ottua sen toiminnas huomivoh. Hot kuččuo sodavederuanat koufil. Pangua primiettäh. Hyviä sygystä da lykkyö ruannoil!

Sanasto:

parahuolleh = sopivasti

dai = myös

"kädeh suadavat" = hyvin onnistuneet

dielos = asiasta
sugukniigan = sukukirjan
vuozisuan = vuosisadan
jyty = tavalla, lailla
niis = niistä
allus saite = alusta asti
abo = entä
tukkuh = kasaan, yhteen
bunukat = lapsenlapset
mänččiä = mene ja tiedä, kukaties
midä tahto = jotakin
roiteh = täyttyy
primiettäh = muistiin
opi = yritä
oččinoil = paikkakunnilla
hot = vaikka

1997 Talvikuu

Talveh niškoi

Sygyzel vihmuu da tuuloo,
puuloin ričkeh vai kuuluu.
Linduzet lennetäh lämbimih mualoih,
myö vai jiämmö vilumbih siälöih.

Kävelemmö meččie suoloi,
keriämmö mušt'oida buoloi.
Pidäähäi talvelgi olla sidä tädä,
ethäi perehtä nalgäh jätä.

Tuloo vie toičči jygiemmät aijat,
hingaloh jääh vai tyhjät laijat.
Siit kačo stolah on midä kandua,
unohtua ei pie toizilgi andua.

Pellon kynnändä

Hebo astuu pitkin sargua,
mužikka käzil pidää adrua.
Kiändyy peldo mussal mullal,
peitty sängi, mänöö rullal.

Vil'l'at on leikattu puidu,
ruokkoh otettu joga kuidu.
Nyt pidäh varustuo enzi kezäh
kylvämäh jyvät tuassen pezäh.

Kyndäjä kaččoo jälgie omua,
ongo prostoi vai tuloogo čomua.
Siit tuassen jatkaa matkua,
kuni ilda päivän katkuua.

Sanasto:

talveh niškoi = talvea varten

mušt'oida, buoloi = mustikkaa, puolukkaa

toičči = joskus, tosinaan

jygiemmät = raskaammat

stolah = pöytään

ruokkoh = talteen

varustuo = varustautua

prostoi = huono

1998 Kevätkuu

Suojärveläissebroin toiminda

Naganon olympielazis suomalaiset mänessyttih hyvin. Kodih tuomizeksi suadih 12 medalie. Diäkiekos vedävytettih Kanada i Ruočči.

Mie olen iän kaiken sebran kizoi ennen radivos da nygöi televizijos. Enzimäzet muissot on Haku-Veikon kuldamedalihiihto Oslos 1952. Televizijos piäzimmö kaččomah 1960-luvul. Mieleh on jäänüh Lasse Virenin juoksut. Häi kui voitti enzimäzen kerran, vai siit älevyimmö da hypimmö. Mamma ei olluh muga innokas da häi sanoigi: "Siit äijäl teil leibä leveni!"

Sanonda pädöö kaikkeh toimindahgi. Välil hos männöh kui hyvin, ga jallat pidäh pidiä muas. Sebratoiminnas sen nägöö parahite. Allus on induo, vai siit algaa hiibumini. Toimindoi pidäisgi duumaija vuoziksi iellehpäi. Joga vuozii pidäis olla mi tahto tapahtuma, mi keräis dai rivijäzenet yhteh.

Helsingin Suojärveläzien sebra olgah meil ezimerkkinä. Se on jo toimin puoli vuosisadua, eigä ole vie merkkie toiminnan hillenemizes. Nuoremmatgi Suojärvi-sebrat on jaksan vuuves toizeh ylläpidiä toimindua kudakui. Samah aigah monet karjalaissebrat on hilletty da oza on uinon.

Olen kuulluh monen sanovan: "Kuni elos on Suojärvel syndynehie, sini sebratgi pyzytäh pyssys. Heis kui aiga jättää, siit suojärveläzien sebratoiminnatgi loppuh."

Dielot voi olla mugagi, vai mius tunduu, jotta toiminnan jatkumini eule kiinni Suojärvel syndynehis. Meil on kiinnostavua perinnehtä tarita nuoremil vie kymmenien vuozien piäsgi. Suojärveläni keittijö, puus i tuohes nikkaroimini, ferezi da muu pugeudumini, kudomizet, kieli da monda muuda kohtua, mis löydy nygyaigah soveldamista. Oppikkua vai duumaija! Pidäis vai honata, mis nuorazes nyvätä. Vet muga on!

Sanasto:

vedävytettih = pieksettiin

älevyimmö = huusimme

muga = niin

äijäl = kovasti, paljon

pädöö = sopii

hos männöh = vaikka menisi

mi tahto = jokin, jonkinlainen

vuuves toizeh = vuodesta toiseen

kudakui = aika hyvin

oza on uinon = osa on nukkunut

kuni, sini = niin kauan

pyssys = pystyssä

mugagi = niinkin

eule kiinni = ei ole kiinni

tarita = tarjota

oppikkua = yrittäkää

1998 Kezäkuu

Suojärveläzien dielot on kudakui

Suojärveläzet kunnostavuttih Karjalan liiton kizas. Enzimäni sija tuli selväl erol Koivistolazih näh. Muis eulluh ni sidä vassusta. Täs lehes voitto lugie tarkemmat tiijot.

Miul on tuassen mielehini ruaje sanuo parahat passibot kaikil suojärveläzil. Ettö ole muannuh, kui nenga äijäl kerdyi monenmoizie tapahtumie vuuvien aigah! Mugai pidäh iellehgi oppie ruadua.

Heinäkuus kerävymmö siit Luadogankarjalazien hiemojuhlil lisalmeh. Niis pruaznikois voi roija tozi kerähmö. Rahvasta on tulos tuhanzie. Dai netämän lugijat kabrastukkua matkah! Suojärveläzil on oma pidäjätuba torin laijal suovattapäivänä. Meil annetah Raatihuone käyttöh. Siel piemmö vuozikogovuksen.

Kenel kui eulle maguandatilua lisalmes, brilahuttakkua miul. Ainagi enzimäzil voin löydiä vie perttilöi, mih voi vičkahtua muate. lisalmes emmö ole aigazemmin suojärveläzien pruaznikkoi pidän.

Suven aigah oppikkua kerätä voimie sygyzen toimindah niškoi. Da vieštikkiä ičekelgi tieduo Oma Suojärvi -aviezas. Suo-Säätiö on avittan lehtie dengatukul. Säätiö on luvan dai auttua muistomerkkilön pyssyttämizes Interpošolkkah da Kaimaojal tarvittajes. Täs dielos kirjutammo vie ližiä sygyzel. Ylen suuret passibot Suo-Säätiöl!

Yhen dielon vie juohattelen. Pidäjäsebra on käynnistän kerävyksen Suojärven ozattomil lapsil. Suojärven piiri on kunnostamas orboikodie Veskelykseh. Lapset eule viärät. Oppikkua hos vähäzen kukkaron nyörilöi löyzyttiä!

Sanasto:

dielot = asiat

kudakui = jokseenkin hyvin

eulluh ni sidä = ei sitäkään

mugai = sillä tavalla

voi roija = saattaa tulla

suovattapäivänä = lauantapäivänä

piemmö = pidämme

kenel kui eulle = jos kenellä ei ole

niškoi = varten

aviezas = lehdestä

dengatukul = rahasummalla

ozattomil = osattomille

eule = eivät ole

hos = vaikka

oppikkua = koettakaa

muate = nukkumaan

1998 Syyskuu

Ažieda on olluh prezidenttua dai "senuattua" myö

Suojärveläzet kerävyttih tukkuh Luadogankarjalazien heimopruaznikkoih lisalmeh heinäkuus. Meijän vägie oli äijättävä, hos ielpäi ičekengi duumaičimmo toizin. Dai nävyimmö kudakui. Saara Tuovini pagizi toril kuaskoi ylen hyvin. Rahvas nagrettih kippuras. Ažientundija Matti Jeskani oijendigi hänel enzymäzen palkinnon. Toivotammo Saaral lykkyö. Oppikkua toizetgi muissutella, midä kommelluksie on sattun da kirjuttua muistih!

Juhlien aigah ozutteli pruaznikkarahvahal taululoi Viki Mustikani. Näreahon Maria oli tuonuh käsapaikat da Härkkimen Päivi ferezit. Da piäzinhäi miegi sebiälemäh rahvahien evustajien piämiestä!

Vuozikogovukses teimmö piätökset toiminnas. Enzi kezän piemmö suojärveläzien pidäjäpruaznikat Kajuanas, kunne kajuanalazien piäjuohatteli Krökin Pekka kuččui meijät kai rakkahal. Panemmo primiettäh aijan 24.-25.7.1999.

Enzi vuuven roih kuuskymmen vuotta talvisovan syttymizes. Vai siit putin gor'an näimmö. Ken vie niis dielolois äijä-vähä muistaa, ois korgie aiga paissa bunukoil. Anna nygyni rahvas muissettais, što toruannal dielot ei kohene.

Konozen Reino juohatteli, voizimmogo tulien iivananpäivän aigoih männä suuremmal joukol endizie eländäsijoi kaččomah. Samal voizimmo pidiä yhtehizen tilazuuven Nygy-Suojärvel, ezim. 24.6. Pangua suunnitelmih! Toimikunda keräydyy vie sygyzel duumaimah ažieda. Piätöksis annammo tiijot sebroil.

Bomban taloin uksiloin avuannas rodih elokuus 20 vuotta. Taloin pyssytännäs oli härččiä äijäl aina "senuattah" saite. Dai iče prezidenttua käimmö tervehtimäs. Netäs suojärveläzien suursuavutukses on tarkembi kirjutes täs lehes. Käygiä Bombal lapsien da bunukkoin ker. Anna juohtuu juuret mieleh. Nenga ennen karjalantalois eletti.

Suojärveläzien sebran pitkäaiguzet dengačottien tarkastajat Laura Rantala da Johannes Lauroni siirryttih omas tahos borkkah. Ezitän Laural da Johanneksel parahat passibot ruannois.

Hyviä sygyzen alguo kaikil!

Sanasto:

“senuattah” = eduskuntaan

äijättävä = melko paljon

primiättäh = muistiin

putin gor'an = todellisen kärsimyksen

äijä-vähä = jotakin

dielolois = asioista

toruannal = tappelemalla

iivananpäivä = Johannes Kastajan syntymä, juhannus

härččiä = puuhaa, vaivaa

dengačottien tarkastajat = tilintarkastajat

bokkah = syrjään

1998 Talvikuu

Lapsuuden joulut

Enzimäzet joulut, mit mie muissan, olimmo Vezannon Oinasmäes evakos. Meijän perehes oli tuatoil da muamoil yheksän lasta. Siit toko mäčkeh mäni ildakauvet.

Suurperehellizien lapsie ruvettih ottamah Ruoččih. Meijän pereh pieneni nelläl hengel. Ruočis päi rubei tulemah pakettie. Kylän akkalisto siit kerävyttih kyzelemäh lapsiloin voidie. Onnuako kouffikuppi oli mieles. Ruočin paketis näit kouffie työnnettih etengi jouluksi.

Valdimol muissan enzi kerdua smuutat. Suojärveläzet šuorivuttih iminkummazih sobih da käydih nuaburilois pyörähtelemäs. Omat hyvin otettihgi vastah da goštitettih, vai paikkakundalazet pöllässyttih da pandih ukset zaloškah. Jälgehpäi kui hyögi suadih tiediä täs vanhas tavas, siit nagruo piizai.

Koulun juhlat on dai mieles. Heboloin aižakellot kilistih matkates da peril pihamual oli vassas soihut. Juhlasalih noustuo välkehti joulukuuzi. Oma oza näytelmis jännitti, vai siit kui sait tovissuksen, ga ihassuit. Algoi joulun vällä aiga.

Nygöi hillennymmö tuassen vuottamah raštavua da Spuassazen roindua. Samal muistelemmo männyzie da käymmö kalmoil sytyttämäs kynttilät tuonilmazih siirdynehien hauvoil.

Kaikil Suojärvi-sebroil ezitän parahat passibot vuuven 1998 ruannois. Samal toivotan suojärveläzil da suojärveläzien perillizil da bratanoil hyviä Raštavan aigua da lykykästä Nouzevua vuotta!

Sanasto:

toko = kyllä

nelläl = neljällä

akkalisto = naisväki

onnuako = ehkä, kenties

smuutat = tuntemattomat esiintyjät

iminkummazih = outoihin

sobih = vaatteisiin

goštittetih = kestitsivät

pöllässyttih = pelästyivät

zaloškah = lukkoon

vällä aiga = vapaa aika, joululoma

raštavua = joulua

Spuassazen roindua = Vapahtajan syntymää

tuonilmazih siirdynehien = kuolleiden

bratanoil = ystäville

1999 Kevätkuu

Pädi meil ennen, a kui nygöin!

Suojärven Pidäjäsebra perussettih Kajuanas 1950. Samana vuonna zavodittih suojärveläzien yhtehizien pruaznikkoin pidämini Nurmekses. Enzi kezän pruaznikka on viijeskymmenes. Kajuanan Suojärveläzet vuotetah meidä heinäkuun 24.-25. pnä. Emmögöhäi työnny matkah joukolleh Kajuanah?!

Nurmekses 1950 pietyis pruaznikois oli 2500 hengie. Ohjelman ezittäjie oli mm. iče Van'a Tallas. Häi säesti kandlehel Paula Homehen laulajes Tallaksen omie säveldämie da sanottamie pajuloi joukos Karjalani rahvas -paju. Paul Tulehmo oli kirjuttan juhlarunon. Opettaja Viktor Mitruni muisteli männyzie aigoi da mv Benjam Tervas pidi loppupuhien.

Meijän pidäh andua kaikki kunnivoitus Suojärven Pidäjäsebran enzimäzil načalnikoil, kui käynnissetti sebratoiminda da pruaznikkoin pido. Alguvuoziin eletti muissellen: "Pädi meil ennen kois Suojärvel!" Nygöin toiminda on suundaudun oman kulttuurin iellehpäi viemizeh. Siit ongi ruajetta kylläl! Meijän pidäh muistua paissa lapsil da bunukoil, kedä olemmo da mis olemmo tänne tulluot. Anna hyögi suahah tiediä suojärveläzyyves da meijän perinnös. Omua ei pie prakuija!

Yksi ažiä on vie mieles: Karjalan liitto on nostamas jäsenmaksuloi. Ezityksen mugah Pidäjäsebran jäsenmaksu nouzoh 2500 markas 4500 markkah. Suorah Karjalan liittoh pidäh sebroin maksua 30 mk hengiel. Se tarkoittaa sidä, että suan hengen sebra maksah Karjalan liittoh 100 x 30 mk eli 3000 mk. Pidäjäsebran kaučči maksu on 100 x 2 mk on vai 200 mk. Karjalan liiton jäsenmaksuo kui nossettannoh, dai Pidäjäsebra jouduh nostamah jäsenmaksuo ainagi kolmeh-nelläh markkah. Se eule vie suuri, kui ajattelet suorua 30 mk:n maksuo.

Toivotan kaikel suojärveläzil da suojärveläzien ystävil hyviä kevättä. Muistakkua maksua Oma Suojärvi -lehen tilavus da juohattakkua kaikel tuttavil. Anna hyö dai tilatah netäin lehti!

Sanasto:

pädi = kelpasi

kui nygöin = kuinka nykyään

zavodittih = aloitettiin

načalnikoil = johtomiehille

kois = kotona

paissa = puhua

hyögi = hekin

omua ei pie prakuija = omaa ei pidä väheksyä

kaučči = kautta

1999 Kezäkuu

Suojärveläzil eule aigua maguamah

Suojärveläzet eule muattu männyön vuuven aigah. Karjalan liiton toimindakizas tuli tuassen enzymäni sija. Passibot vie tälgi palstal kaikil ruadajil! Oppikkua iellehgi päi pidiä kogovuksie, kurssiloi, illaččuloi, pruznikkoi, kol'l'oin kizuandua da kenen midä da kirjuttakkua kai tiijot bumuagal da ilmoittakkua liriksiel - meijän kynänikal.

Anna ruočit ihmetelläh suojärveläissebroin virkevyttä!

Suven aigah meil on kaksi suurda yhtehistä pruznikkua. Kezäkuus iivananpäivä Suojärvel da heinäkuus pidäjäpruznikka Kajuanas. Siit tuloo näit jo 60 vuotta, kui suojärveläzet jouvuttih enzymäzen kerran jättämäh koit da konnut voinan jalgoih. Meil on elos vie rištikanzoi, ket muissetah vie hyvin voinan algu. Nyt ois korgie aiga kirjuttua tapahtumis da työndiä täh meijän Oma Suojärvi -aviezah. Jesli kui vie kuvazie olis midä andua matkah, ga rakkahal lugizimmo muisteluksie. Joulukuun numeroh sobis ylen hyvin. Pangua primiettäh. Da elgiä unohtakkua paissa niis ažiellois bunukoilgi!

Täl palstal sellitän vie dengadieloloi. Karjalan liiton kogovukses, pahlazet, nossettih Suojärven Pidäjäsebran jäzenmaksu 2500 markas 4000 markkah. Dai myö jouvummo onnuako nostamah jäzenmaksun kahes markas nelläh markkah hengelläh jäzensebroin kaučči. Sen ei pidäis vie ni min sebran talohutta kuadua. Samah aigah netämän lehen poštitus- da painatuskulut kohotah. Duumaičimmo lehen hindua kohendua markal da 25 pennil. Viijeltoista markal suat lehen kodih. Vet eule kallis!

Nygöi on tulos suurie brieguloi. Kajuanah kerryimmö pidämäh jo 50. kerran yhtehizie pidäjäpruznikkoi. Enzimäzet pidäjäpruznikat piimmö Nurmekses 1950. Saman vuuven aigah perussettih dai Suojärven Pidäjäsebra. Pidäjäsebral roiteh siit enzi vuuven aigah 50 vuotta. Toivotan kaikil yhtehizesti da jogahizel erikseh hyviä keziä. Tulgua pruznikkoih!

Sanasto:

eule muattu = eivät ole maanneet

iellehgi päi = edelleenkin

kol'l'oin kizuandua = kyykän peluuta

bumuagal = paperille

iivananpäivä = juhannus

ruočit = suomalaiset

primiättäh = muistiin

bunukoilgi = lapsenlapsillekin

dengadielot = raha-asiat

ni min = minkään

onnuako = ehkä

kaučči = kautta

vet eule = eihän ole

piimmö = pidimme

roiteh = täyttyy

1999 Syyskuu

Pruaznikois da juhluvuuves

Passibot vie kerran kajuanalazil pruaznikkoin järjestämizes! Rahvasta oli lekkehel vie kudakui, hos äijäl on vähendyn ennätysvuozis. Pruaznikois yhen dai toizen pagina mäni sih, midä tulieloin vuozien aigah tapahtunnoh. Ongo uuzil eländäkohil syndynehil jälgipolvil kiinnossusta juhlih?

Se on hyvä kysymys. Tiettäväni Suojärvel roinnuot vähetäh. Siit rodii näit jo 55 vuotta, kui jouvuimmo jättämäh Suojärven. Meijän ičekenengi pidäis duumaija, kui voizimmo suaha nuorembie matkah. Olisgo sugusebrois abuo? Abo nuoremmil suunnatut ohjelmat? Nyt algaa to vessah olla uuvissuksien aiga, kui vuuvetgi hyppiäh uuvel tuhannel.

Enzi vuoz on dai Pidäjäsebran juhluvuoz. Sebra täyttää 50 vuotta. Vuozikogovukses piätimmö pidiä 50-vuodisjuhlata Bombal. Nygöi panemmo pruaznikat primiettäh da rubiemmo valmistaudumah. Pidäjäsebra keriah toimindadielot kanzien välih kuvazien ker. Anna nuoremmatgi lugietah, midä sebras on ruattu!

Enzimäni kyläkirjagi Suojärvel ilmestyy enzi suveksi, kui kai männöh hyvin. Sen on kirjuttan Aune Lämsä Salonkyläs. Toivottavasti Aunen ezimerkki andaa dai muil induo oman kylän kuvavukseh.

Da vie on hyvie dieloloi. Jogahini meis vet muissammo, kui Kosti Pamilo, suuri suojärveläni, keräi karjalankielizen sanakniigan Abuniekan?! Nyt Kosti otattaa toizen painoksen. Häi on ližännyh dai kaksisadua uutta sanua kniigah. Nengozie uudizie oli täl kerdua. Hyviä syystä kaikil!

Sanasto:

lekkehel kudakui = liikkeellä varsin paljon

äijäl = paljon

tulieloin = tulevien

roinnuot = syntyneet

rodii = kertyi

on ruattu = on tehty

sanakniigan = sanakirjan

nengozie = tällaisia

syystä = syksyä

1999 Talvikuu

Suojärveläzien oza

Siit rodih jo 60 vuotta, kui suojärveläzet toizien karjalazien jyty jouvuttih kiirehel lähtemäh evakkoh. Melgi 2000 hengie jäi siviilisodavangiksi. Toizen kerran jouvuimmo jättämäh koit da konnut uuzil izännil 1944. Välil näit piäzimmö järilleh Suojärvel. Vai putin gor'a nähtih mollemmil kerroil evakkoh matkates.

Voinan jälgeh suojärveläzil ozutettih eländäkohat. Algoi uuzi elämini. Miegi muissan brihaččuzena meččien raivuannan da peldoloin kuokinnan. Vai higi pakkui kandoloi murrelles!

Enzimäzien vuozien aigah aivin kuuli paginan: "Kois olles..." Ičekengi onnuako duumaičči: "Vie mänemmö järilleh Suojärvel." Vasta nygyni sugupolvi piäzi käymäh da nägemäh endizie kodikyläzie. Se ei äijäl mielä ylendän.

Meijän oza eule olluh helppo. Suojärvel roinnuhil kaibavo on ainos matkas. Rodnie da susiedoi pidi tulla pruaznikkoih tabuamah da kuulumizie kyzelemäh. Juurdumini Nygy-Suomeh on olluh vaigie. Aijat on muuttunnuh. Nygöi allammo eliä kui ruočit. Goštih emmö voi nouzetella konza mieleh juohtuh. Pidää hos telefonah brilahuttua: "Olettogo kois?" Eigö muga ole?!

Suojärveläzien sebrat on tuonuh hengireijän. Da hyvä ongi! Viizikymmen vuotta sitten perussettih yhtehini Suojärveläzien sebra Kajuanas. Helsingis oli kogovuttu yhteh jo aigazemmin. Jälgehpäi on sebroi tulluh ližiä eri puolil Suomie. Andakkah vai Spuassa voimie kaikel jatkua yhtehizie illaččuloi da pruaznikkoi!

Sanasto:

rodih = tuli täyteen

jyty = tavoin

järilleh = takaisin

putin gor'a = kauhea kärsimys

voinan = sodan

higi pakkui = hiki irtosi

brihaččuzena = poikasena

roinnuhil = syntyneillä

ruočit = suomalaiset

konza = milloin

Spuassa = Vapahtaja

2000 Kevätkuu

Pidäjäsebral on juhluvuozi

Netäin vuosi 2000 on Suojärven Pidäjäsebral juhluvuozi. Sebra perussetti Kajuanas 50 vuotta sitten 7.1.1950. Juhlavuuden kunniaksi piemmö suuret briegut Nurmekses Bombal.

Valmisteluloi vedämäh olemmo vallinnuh Suojärven Heinäsellän Simanazen bunukan, diekka Mauri Mahlavuoren.

Rahvasta on tulos Nurmekseh äijäl. Tiijos on Hokkizien, Koukkuzien da Härkkimien sugukogovukset. Ližäksi ainagi salonkyläläzet da vegarukselazet kerävytäh yhteh. Olemmo suovattapäivän 25.7.2000 varannuh aijan sugulazien da kyläläzien tabuamizil. Ottakkua yhtevyttä toizetgi! Tiijämmö varata tilat kogovuksil.

Opettaja Aune Lämsä on suanuh valmeheksi kyläkirjan Salonkyläs. Se jullissetah keviän aigah. Kirjah roiteh 279 sivuo. On kuvie, piirroksie dai karttoi. Ennakkoh voi kirjua tilata 100 markal Pidäjäsebran kaučči. Lopullizeh hindah pidäh ližätä parikymppie.

Pidäjäsebran historiikki on kovottavana. Kirjah kaibualizin vie kuvie 1950- ja 1960-luvun pidäjäjuhlis. Oppikkua vai vie kerran kačella kuvazet läbi da työndäkkiä siit sobivat hot miul tänne Valdimol terväzeh! Parahat tullah kirjah. Historiikki tuloh dai myöndih.

Pidäjäsebran kustandamat kirjat Oma Suojärvi kuvina da Sunduga on myödy loppuh. Tuhkamukkie on vie tilattavana. Oma Suojärvi -lehti pidäis neprimennä suaha kaikkien tiedoh. Lehen palstoil voit parahite lugie endizen Suojärven pidäjän rahvahan kuulumizet. Lehteh voi dai iče kirjuttua da työndiä kuvazie.

Toivotan kaikel lehen lugijoil hyviä kevättä! Jiämmö vuottamah keziä da 50-vuodisbrieguloi Bombal.

Sanasto:

netäin = tämä

diekka = kanttori

äijäl = paljon

roiteh = kertyy

kaučči = kautta

kaibualizin = kaipaisin

oppikkua = yrittäkää

hot = vaikka

terväzeh = nopeasti, melko pian

neprimennä = ehdottomasti

parahite = parhaiten

2000 Kezäkuu

Terveh tulgua Bombal 50-vuodispruaznikkah!

Heinäkuun 29.-30. päivien aigah kerävymmö kaikin Bombal, mis piemmö suuret briegut. Roitehhai jo nygöi 50 vuotta, kui zavodimmo oman Suojärven Pidäjäsebran toiminnan! Tol'ko rahvasta lekkuu Bomban kujozil. Suammo tuassen toine toista sevätä i paginua lykätä. Vet siegi tulet matkah?!

Pruaznikkoih roih äijä kuuldavua da nähtäviä. Dai lugiettavua on tiijos! Pruaznikas voit kodih viemizeksi ostua kaksi uutta kirjua. Aune Lämsä on kirjuttan Suojärven Salonkylän kyläkirjan da mie olen toimittan Suojärven Pidäjäsebran historiikin. Dai aigazemmin kirjutettuo Tuhkamukki -zuakkunakirjua on suadavil.

Da viehäi toven Kosti Pamilo on kirjuttan Uuzi Abuniekka -kirjazen, mis on lähes tuhat sanua suomes karjalaksi.

Muissa ottua tukku dengua kormenih! Siit voit ližäksi vie Suojärven Pidäjäsebran myömäläs Solobas ostua konza midä matkamuistoezinehie.

Viizikymmen vuotta on pitkä aiga, kui iellehpäi ajattelemmo. Oppikkua vai duumaija, miitus on muailma vuonna 2050! Se tunduu ylen loittozel. Jälgehpäi kui kačot, ga siit se kui toivot vuozii 1950 on ollut tozi lähil. Ainagi tiijämmö, midä olemmo ruadan.

Pidäjäsebran männyzie vuozie muisselles piälimbäzenä juohtuu mieleh Bomban talon rakendamini. Se oli tozi suuri tapahtuma. Bombal nähtih ministerilöi, suurlähettilähie da iče tazavallan prezidentta Urho Kekkonigi. Oi niidä aigo!

Melgoni voimanponnissus tarvittih dai runonlaulajapaččahan pyssyttämizeksi.

Vai kulissit ei elätä. Onnuako ečindäaigah magaimmo liijan pitkäh. Nygöi pidäis suaha sizäldö semmozeksi, jotta suomalaiset löyvetäis Bomba uuvessah. Siinä on ruajetta kylläl. Uuvet oivallukset Bomban toiminnan kehittämizeksi otetah rakkahal vastah. Pangua piänyörit lekkehel!

Nengozie dieloloi pagizin täl kerdua. Toivotan ičekelgi hyviä ozua. Muistakkua tulla siit Bombal! Pagizemmo siel ližiä.

Sanasto:

briegut = juhlat

roitehhai = tuleehan

zavidimmo = aloitimme

tol'ko = kyllä

Vet siegi tulet matkah?! = Tulethan sinäkin mukaan?!

roih äijä = tulee paljon

kormenih = taskuun

miitus = millainen

se kui toivot = ikään kuin

ečindäaigah = etsikkoaikaan

piänyörit lekkehel = aivot liikkeelle

nengozie dieloloi = tällaisia asioita

uuvessah = uudestaan

rakkahal = ilomielin

ičekelgi = itsekullekin

ozua = onnea

2000 Syyskuu

Pruaznikat on pietty da argi algah

Enzimäzeksi pidää sanuo parahat passibot kaikil, ket ozallissuttih Suojärven Pidäjäsebran 50-vuodispruaznikkoih Bombal. Järjestäjät paginanvedäjän diekka Mauri Mahlavuoren johol oli nähty äijäl vaivua pruaznikkoin järjestämizes. Onnuako Mauri on hyvis välilöis Luojan ker, kui ilmagi oli kui tilattuna!

Miittumat briegut piettännöh, kui Pidäjäsebral roih 100 vuotta?

Roindapäivän kunnieksi Pidäjäsebra suattoi lugiettavaksi kaksi kirjua: 50-vuodishistoriikin da Salonkylän kyläkirjan. Mollemmat kirjat sobii ylen hyvin podarkaksi sebroin jäzenil da muitengi viemizeksi. Tilakkua libo ostakkua myöndih niškoi da paiskua kaikil, tol'ko nengozet kirjat on piissaroidu kuvazien ker! Ehki rištikanzat tilattais ičelleh?!

Täl kerdua pruaznikois oli tabuamizie da sugusebroin koguvuksie enemmän kui mulloin. Härkkimien sugusebra piätti liittyö Suojärven Pidäjäsebran jäzensebraksi.

Pidäjäsebra toivottaa ylen rakkahal dai toizetgi sugusebrat jäzeniksi. Eigä jäzenmaksugah ole kui vai nellä markkua hengeli! Nenga suammo kai suojärveläzet yhen sebran sydäme.

Vegarukselazil pidäh toivuo myöäistä oman kyläkirjan aigahsuamizeksi. Ruadajil nossammo hattuo. Tiedoloin keräimini da siit kirjottamini luvettavaksi ei tapahu ruadamatta. Da viehäi pidäh suaha tukkuh dengat kirjan painamizeh. Mi kylä ennättännöh Vegaruksen jälgeh? Jehkilägo vai Kaidarvi vai kodarveläzetgo innossuttannoh?

Vuozikogovukses piätimmö tulien suven männä Kuobijoh pidämäh Pidäjäsebran pruaznikkoi yhes Luadogankarjalazien Liiton ker. Tarkembi päivä eule vie netäindä kirjuttajes tiijos, vai oman lehen kaučči ilmoitammo järgieh, kui suammo päivät selvil.

Nygöi on aiga duumaija enzi vuuvun ruandoi. Omat yhtehizet Pidäjäsebran pruaznikat pidäh neprimennä ottua ohjelmah. Ližäksi ičekelgi sebral on omat arret da pruaznikat. Dai yllytän uuzie sugusebroi perustamah. Silleh suammo nuoremmatgi paremmin kiinnostumah, kus on miun sugu lähtözin da ken on loittoni rodn'a. Mie kui lapsie opassan (da välis vie čakkuan),

mie luajin jogahizel sugulazel suguselvityksen aina viijendeh polveh saite. Vai siit lapsien suu mukkie panoh, kui bumuaga suahah näppilöih!

Tervehyzie da tervehyttä kaikil!

Sanasto:

paginanvedäjän = puheenjohtajan

diekka = kanttori

miittumat = millaiset

podarkaksi = lahjaksi

paiskua = puhukaa

piissaroidu = kirjoitettu

sydämeh = sisään

suaha tukkuh dengat = saada kasaan rahat

tulien suven = tulevana kesänä

neprimennä = ennen kaikkea

kus = mistä

rodn'a = sukulainen

suu mukkie panoh = ovat mielissään

arret = arkensa

järgieh = heti

loittoni = kaukainen

čakkuan = moitin

saite = saakka

bumuaga = selvitys

2000 Talvikuu

Muissa Raštavan aigah käyvä yksinäzie pagizuttamas!

Suojärveläzet da suojärveläzien perillizet eletäh joga puolel Suomie. Muanyiljelijät lykättih Kainuun da Pohjois-Karjalan korbih. Muu rahvas löydi uuvan kodipaikan siel, mis oli ruajetta. Niis aijois on yks dai toine vuozikymmen vierähtännyh.

A kuibo nygöi elämmö? Ongo ažiet kudakui?!

Raja-Karjalas eläjes olot oldih turvallizet. Rozvoloi ei varattu. Uksiloi ei pidän panna zaloškah. Matkalazie suvaittih. Maguandatila löydyi hos pertin laučal libo lattiel. Huondeksel vie syötettih ennen kui dorogal kaimattih.

A tänä piän pidäh äijäl varata. Linnois ukset on hyvin lukittava da kahteh kerdah. Dai pyörät muissa hyvin nuorita da auttoloi elä pahoin pihoil jätä. Varrassetah! Eigä ni anneta perttilöin sydämes rauhas olla. A kui aviezois sua aivin lugie pahanruadajis! Mi mekkeli olloh roinnuh nygözil eläjlil, kui ei voija sovus eliä?!

Ennen piettih huolda nuaburilois. Toine toizen luo nouzeteldih tiedelemäh, kuibo on elämini. A nygöi ei linnois sua tundie ni seinän tagan eläjie. Paginal ei heitytä.

Muailma on muuttunnuh da huonombah suundah.

Tiettäväni suuri oza rahvahas elää nygöigi putilleh. Lähimbie sugulazie muissetah da raštavan aigah vie korttini työnnetäh. Da hyvähäi se ongi muissanda. Vai enämbi pidäis oppie pidiä yhtevyksie! Monel akkazel da starikkazel eule kenen ker paissa. Emmögö vois hos tulien raštavan pyhien aigah käyvä tuagiembah yksinäzie rištikanzoi pagizuttamas?! Anna ilahuttais! Heil se äijän maksah da meil roih dai hyvä mieli.

Dai kirikköh voizimmo nouzetella tuagiembah. Yhtehini malittu andaa voimua iellehgi päi eloksen dorogal!

Hyviä Raštavan aigua kaikil Oma Suojärvi -lehen lugijoi!

Sanasto:

raštava = jouluku

kuibo = miten

kudakui = hyvin

varattu = pelätty

zaloškah = lukkoon

laučal = penkillä

perttilöin sydämes = huoneiden sisällä

dorogal kaimattih = matkalle saatettiin

äijäl = kovasti

mi mekkeli = mikä kumma

linna = kaupunki

putilleh = hyvin

tuagiembah = useammin

äijän maksah = merkitsee paljon

malittu = rukous

meil roih = meille tulee

iellehgi päin = eteen päin

2001 Kevätkuu

Juhlavuozi ei männyh sudra

Pidäjäsebran juhlavuozi jäi jällel. 50-vuodisjuhlat piimmö Nurmekses Bomban karjalaiskyläs Mauri Mahlavuoren johol. Vuuvun aigah Pidäjäsebra kustandi kaksi kirjua: Aune Lämsän kirjuttaman Salonkylän kyläkirjan da miun toimittaman Pidäjäsebran 50-vuodishistoriikin. Eero Mäkkelil ilmestyi karjalankielini iäniteh "Pajata, Briha, pajata!" da Valdimon Suojärvi-sebral "Ildazil kellot zvonitah". Dai Kosti Pamilo kandoi oman ozuuvun yhtehizeh kegoh. Häi toimitti "Uuzi abuniekka" -sanakirjazen.

Täl paikal ezitän vie parahat passibot iel mainituil da kaikil muilgi ruadajil kedäi unohtamatta.

Enzi kezän kogovummo yhteh Kuobijoh elokuun 4.-5. pnä. Savonmuan piäkaupungis emmö ole vie pidäjäjuhlie pidän. Suojärveläzie da heijän jälgeläzie elelöö Kuobijos da lähiymbäristön kunnis vägi tukul.

Parikymmen vuotta tagaperin oli paginois zavodie oman Suojärvi-sebran toiminda dai Kuobijos. Innossusta ei silloin löydyn. Vägizin ei sebrua kannata lähtie perustamah. Pidäis olla ainagi kymmenkunda hengie, kudamat lähtiettäis toimindua vedämäh. Sua nähä, ongo aiga männyh jo kylličči.

Ainagi sugusebroi voizimmo perustua vie ližiä. Kenel kui olloh kiinnossusta, ga Nestor Norpal sua tilata omah käyttöh Suojärven ort. sebrakundien suomeksi kiännetyt kirkonkirjat tiedokonehlevykkehinä. Jo perussettulois sugusebrois löydy kirjutukset Pidäjäsebran 50-vuodishistoriikis.

Täs mainičen vie Pidäjäsebran Oma Suojärvi -lehen. Tiluajua on jo noin 1300.

Hyväs lehes pidäh erikseh sanuo passibot liriksi da Eerol. Iiris on jaksannuh toimittua lehtie da Eero hoidua tilavukset. Pidäkkiä lehti mieles da ozuttakkua tuttavil. Anna tilattais. Da työndäkkiä kuvazie da kirjutuksie iellehgi päi!

Kaikkie netämäl palstal mainittuloi kirjoi da iänittehie voit tilata Pidäjäsebran kaučči.

Hyviä kevättä lugijoi! Oma on aina oma!

Sanasto:

sudra = hukkaan

pajata = laula

zvonitah = soivat

vägi tukul = hyvin paljon

zavodie = aloittaa

kylličči = ohitse

kudamat = jotka

pidäkkiä = pitää

ozuttakkua = näyttää

netämäl = tällä

työndäkkiä = lähettää

kaučči = kautta

2001 Kezäkuu

Pidäjäsebran toiminnas yhtä sun toista

Suojärveläzien juhluvuuven ruadiet kačottih Karjalan Liitos tuassen ykközeksi. Voitto oli jo nelläs perättäni. Passibot kuuluu jäzensebroil da kaikil ruadajil. Yhes voimmo suaha aigah monenmoista mainittavua. Emmögöhäi opi tänägi vuonna lähtie matkah eri tilazuuksih tervehyön da voinnin mugah?!

Elokuun allus kerävymmö Kuobijoh. Tulgua kaikin yhtehizih heimobruaznikkoih! Ohjelma löydyy täs aviezas. Kuobijos piemmö vuozikogovuksen, mis kačommo männyön vuuven ruannat da luajimmo suunnitelman tulien vuuven ruannois. Ažieda on kaikenjyttymiä.

Pidäjäsebra on tädä kirjuttajes luobumas Bomban taloin ozakkehis. Taloil on velgua vähiä vail kuuzi miljoonua markkua. Pidäjäsebra da Karjalan Liitto omissetah ~ 51 protsanttua ozakkehis. Dai vellois pidäis vassata samal ozuuvel. Se on liijan jygie hoijettavaksi. Nurmeksen kaupungi ostah ozakkehet velgoi vastah da maksah vie Pidäjäsebral yli 190.000 markkua. Sen summan voimmo käyttöä kulttuurin i perindehen iellehviemizeksi. Vuograsobimuksel suammo pidiä endizet tilat 1000 mk:n vuozimaksuo vastah. Ližäksi Pidäjäsebra sua ilmai vuogrua toimistopertin Bomban talois. Runonlaulajapačas pyzyy Pidäjäsebran omissukses.

Yksityzet jähäh Bomban taloin ozakkahaksi iellehgi päi. Pidäjäsebran hallitus da ylehini kogovus oldih samua mielä. Nygöi on oigie aiga suunnata kai voimat oman kulttuurin hyväksi. Nenga on ažiet.

Miul rodih jo 60 vuotta. Hos ylen äijäl en juhlin, vai yhenjyty muissettih.

Sanon vie täs kaikil parahat passibot luvuspidämizes. Sygyzel jätän siit dai opastajan ruadiet. Olen suanuh monda neuvuo eläkehpäivih niškoi. Hos olloh eläkkehel olles hyvie puolie, vai on huonombiegi. Yksi sanoo: "Siit kai ruadiet joutut ruadamah omal aijal." Toine pagizoo: "Kezälomua eule etgä sua lomalpaluudengua." Eigöhäi aiga männe dai eläkkehel olles?!

Toivotan kaikil suojärveläzil da netämän aviezan lugijoil hyviä keziä! Kuobijos tabuammo vai midä?!

Sanasto:

ruadiet = työt

aviezas = lehdessä

tulien = tulevan

kaikenjyttymiä = kaikenlaista

jygie = raskas

ielleh = eteenpäin

nenga = näin, tällä tavalla

rodih = tuli, täyttyi

äijäl = paljon, kovasti

yhenjyty = siitä huolimatta

luvuspidämizes = huomioon ottamisesta

niškoi = varten

opastajan = opettajan

2001 Syyskuu

Nygöi kiirehel tallendamah Suojärven dieloloi!

Suojärveläzet tavattih toine toista heimopruaznikois Kuobijos. "Yhtehizis pruaznikois eule muga lyšti kui omis", pagizi yksi dai toine. No, enzi suven piemmö siit omat pruaznikat Bomban talois heinäkuun lopus. Bombal on hyvä pidiägi, kui kai ollah paikan piäl.

Kuobijos suojärveläzien kogovukses oli rahvasta pertti täyzi. Ari Luukkani (kauppijas Saulamon bunukka) ozutteli meil Jehkilän kyläkarttua. Häi oli tozi ruadien ruadan, kui oli kerännyh Jehkilän Hainarin koulupiirin tiijot vuuven 1939 mugah. Kartan dieloloi voitto ičekengi täyvendiä, kui dogadinetto midä muutettavua. Ari kohendeloj siit oigieh luaduh. Aigua näit on männyh vägi kodva, kui jouvuimmo jättämäh koit da konnut uuzil izännil. Kaikkie ei sua eniä muistua prikulleh.

Samal kui rubietto tutkimah kedä kylis eli ennen sodua, voitto panna allul tiedoloin keräännän kyläkirjoih niškoi. Salonkylä on jo kanzien välis da Vegarukses on kirja tulos. Jehkiläläzet kerävytäh duumaimah kyläkirjan kirjuttamista ligakuus. Nygöi algaa olla viimizet aijat kyläkirjoin da -karttoin luadimizeksi. Sentäh sanon vie uuvessah: oppikkua omis illanistujazis ottua ažie tozissah!

Kuobijos Elli-sevoitar (Ahotaival, o. s. Härkin) ozutti omua videogazettua, mih häi oli paissuh oman elämizen. Häi näit ei piässyh pagoh ven'alazie saldattoi da jäi kui sanotah siviilisodavangiksi talvisovan algajes. Vai tozi gor'a Elli da toizet vangit nähtih. Ne tiijot pidäis kai kirjuttua da paissa jälgipolvil.

Sygyzel kui nenga pimiet illat tullah, siit on hyvä muissella endizie eländäaigo. Kynänikka voi siit kirjuttua kuulemizet bumuagal. Suojärveläzil on jogahizel omat muissot tallel. Miegi olen monet kuaskat kuulluh, kui ennen ruattih da eletti.

Nygöi on aiga ruveta kiirehel tallendamah Suojärven dieloloi!

Sanasto:

dieloloi = asioita

ozutteli = esitteli

ičekengi = itsekukin

dogadinetto = huomannette

kohendeloh = korjailee

vägi kodva = melko kauan

niškoi = varten

kerävytäh = kokoontuvat

oppikkua = koettakaa

gor'a = vaiva

paissa = puhua, kertoa

kuaskat = tarinat

2001 Talvikuu

Vuuvet broijitah terväh

Vuuvet männäh näbieh viuhkahetah. Jälleläpäi kui kačot, ga aiga terväh broijii!

Mie sen tiijän omas kohas. Se päivä, konza zavodin opastajan ruadiet 1967, on kui egläni. Muissan hyvin kui enzymäzen huondeksen seizoin kolmenkymmenen lapsen eis Valdimon Verkkojovel. Školas oli kaksi opastajua. Mie opassin 4.-7. kluassoin oppilahie.

Sih aigah ei paistu suuris kluassois. Kaikkie pidi opastua. Da školua käydih dai suovattapäivän. Da jäihäi vie omua aigua pyhäpäivä. Miul oli hyvä eliä omien suojärveläzien kesses uuves kodipidäjäs. Voinan jälgehhäi Valdimol oli joga viijes eläjä Suojärven peruo. Sen voi čotaija ortodoksien luvus. Meidä oli enimmilläh 16 protsanttua kogo Valdimon rahvahan lugumiäräs. Da viehäi mones perehes, mis toine vanhemmis oli suojärveläni, kassettih lapset luterilazeksi.

Verkkojoven školas piimmö lapsien ker monet briegut. Raštavat on jänyh ylen hyvin mieleh. Ohjelmie rubeimmo valmistelemah aigazeh, toičči jo ligakuun lopus.

Vai lapsien silmät lošni, kui piästih eziindymäh. Kyläläzie kerdyi tukkuh pertit täyvet. Pädi pidiä brieguloi.

Toizen suuren briegun järjessimmö joga vuozu muamoloil. Miegi toin oman muamoin juhlih Ylä-Valdimol päi. Muissan sen hyvin, kui erähäl kerral muamoida hagies sain politseil enzymäzet sakot liijankovahajamizes. Mie kui ajua tytytin hyviä vastapiällysettyö juamua myöte Verkkojovel päi, yhen äkin mužikka hyppiää kauhkahtah stop-merkin ker vastah. Mie hörötin da kyzyn: "Mibö hädä nygöi rodih?" Mužikka vastai: "Mie olen politsei. Sie ajua hurnit liijan kovah." Mie opin sellittiä: "Muamoloin brieguloih olen mänös da sentäh hyväs mieles livutin ajua." Eihäi politsei ottan miun paginoid kuulevih korvih. Sakkolappuzen kirjutti zakonoin mugah. No, dengalhai siit selviydi, vai tietäväni mieli vähäzel abeudui.

Ne aijat on männyh. Nygöi mie jain eläkkehel opastajan ruadies. On välliä aigua endizie eländävuozie muissella. Da kačo vie teilgi muistoloi luvettavaksi piissaroičin!

Hyviä Raštavua kaikil da Lykykästä Nouzevua vuotta!

Elgiä trešnikkiä ajua liijan kovah! Dai kinkkuloi da muida syömizie ei pie ahnehtie raštavan aigah ähkyh saite!

Sanasto:

broijitah = menevät, kulkevat

terväh = nopeasti

zavodin = aloitin

egläni = eilinen

suovatta = lauantai

voinan = sodan

piimmö = pidimme

briegut = juhlat

raštava = jouluku

ligakuun = lokakuun

tukkuh = yhteen

pertit = huoneet

juamua = maantietä

hörötin = pysähdyin

rodih = tuli

hurnit = kohelsit

livutin = kiirehdin

zakonoin = sääntöjen

dengal = rahalla

trešnikkiä = kiirehtikää

2002 Kevätkuu

Suomalazien mänessys olympiekizois

Tuhukuus mäni kaksi nedälie Salt Lake Cityn olympielazie kaččoes. Da lyšti oli kaččuogi, kui suomalaiset sualissetti vägi tukku medalilo. Ruoččalazil mäni hudoisti. Hyö ei suadu ni enzimäistä kuldamedalie, a meijän mužikat otettih nellä kuldua da muut medalit piäl.

Mie jo lapses saite sebrain kizoi. Muissan hyvin, kui Veikko Hakulini Oslos 1952 hiihti 50 km 3.33.33. Hämytsaaren izändä Eero Kolehmani otti hobieda. Sih aigah kuundelimmo tuloksie radivos. 1960-luvun puolivälis piäzimmö kaččomah kizoi televizijolois. Lasse Virenin juoksut jädi mieleh. Myö kerävyimmö sebruamah Lassen juoksendoi Ylä-Valdimol. Meidä oli miun ližäksi tuatto, muamo da vellilöi. Vai siit kui Lasse otti kuldamedalin, hyppäimmö kai pystyh älizemäh, muga hyväl tundui suomalaisen mänessys. Mamma sebrai meijän lyštinpiduo loitomban da palavutti meijät muan pinnal. Häi sanuo plakkai: "Siit teil äijäl leibä leveni, kui Viren voitti!"

Da tozihai on, tavallizel rištikanzal ei kattila äijäl saguo, hos kui tuodahe medalilo! Vai ažies on aivin kaksi puolda. Mänessys panoo meihgi liikehtä.

Lapsil roih ezikuvie. Yks dai toine voi suaha elinigäzen kibinän harrastua liikundua. Liikunnan avul kundogi pyzyy hyvänä. Nygöi kui ruadiet ei rungua äijäl razita, hyvä ois vanhemmite hos "dementiehiihtuo" harrastua. Sehäi on sukskeppilöin ker kävelendiä!

Da hyvähäi on ičekenengi röyhistiä rindua, kui suomalaiset mänessytäh. Siit suugi panoo mukkie. Da nagrajan suuda on aina parembi kačču. Siit ičegi tulet hyväl mielel. Vai midä?!

Sanasto:

tuhukuus = helmikuussa

nedälie = viikkoa

hudoisti = huonosti

saite = asti, saakka

loitomban = kauempana

äijäl = kovasti, paljon

rištikanzal = ihmisellä

saguo = sakene

hos = vaikka

roih = muodostuu, tulee

ruadiet = työt

panoo mukkie = nauraa

2002 Kezäkuu

“Kahel puolel rajua karjalazet kazvaa”

Karjalazet suadih eliä yhes toista sadua vuotta Ven'an vallan aigah. Siit kui Suomi iččenäistyi, dai raja mäni umbeh. Karjalazet jiädih kahel puolel rajua. Yhtevyönpido loppui. Igävöindä algoi.

Van'a Tallakses päi saimmo igävöinnäs pajon "Karjalazet":

*Kahel puolel rajua karjalazet kazvaa,
igävä on heijän olla nägemättä rodn'ua.*

Monel jäi sugulazie mollemmin puolin rajua. Mieli oli atkal, kui ei suanuh käyvä rodnie da bratanoi tabuamas. Suojärvel neveskäksi tulluh ei voinuh käyvä tuattuo da muamuo tervehtimäs. Veskelykseh kodivävyksi männyh ei nähnyh suojärveläzie vanhembie. Elämini oli jygie. Vasta vuozien kuluttuo tuodih tiedo: “Hyö ollah siirrytty tuonilmazih.”

*Hospodi tiedää viegö konza suanoh,
käjet panna käzilöih da virret yhes viäldiä!*

Van'a da hänen igäzet ei piästy käymäh rajan toizel puolel. Mäni seičenkymmen vuotta, kui jälgimäin ven'alani avai rajan da myö nuoremmat piäzimmö 1990-luvul roindakohtie eččimäh. Sugulaziegi löydyi.

*Karjalani rahvas soittaa da laulaa,
igävät dai pahat mielet kandlehel kaimuaa.*

Nygöi voimmo tuassen pidiä yhtehizie pruznikkoi, soittua da laulua. Vai tiedämättä emmö voi tavata. Rajas piäličči männes pidäh olla pašportat da monenmoizet bumuagat. Sua nähä, tuloogo sih vie konza helpotuksie.

Netämän pajon keräi ruokkoh professori Ahti Sonninen Paula Homehel Kuobijos 1968. Se löydyy KKE:n kniigas "Karjalaisia kansanlauluja Suojärven seudulta".

Sanasto:

rodn'ua = sukulaista

atkal = alakuloinen

bratanoi = ystäviä

Hospodi = Herra (Jumala)

konza = milloin

jälginäin = lopulta

roindakohtie = syntymäpaikkoja

kaimuaa = kadottaa

pašportat = passit

bumuagat = paperit

ruokkoh = talteen

2002 Syyskuu

Sygyzel pidäh varustuo talveh niškoi

*Sygyzel kävelemmö meččie suoloi,
Keriämmö sienie mušt'oida buoloi.
Siit on midä talvel stolah kandua
da voimmo vie toizilgi andua!*

Kois olles Suojärvel mečänandimet oligi tozi tarbeheh. Kerättih talveh niškoi sienet, hilloit, marjat da pyyvettih da suolattih kalat. Da viehäi pidi linduloi mečästiä. Toičči vie hirvigi kuattih "died'oin" luval. Sih kui vie omie žiivattoi iskiettih ainagi raštavaksi, pädi talvel liharokkua syvvä.

Monel lugijal on säilyn mieles keriämizet da mečästämizet Suojärvel. Voizittogo muissella netämän aviezan palstoil niidä reissuloi?! Mie kuundelin tarkkah, kui tuatto pagizi niis dielolois. Häi vie yli 80-vuodizenagi poltaldi marjah Ylä-Valdimol. Toičči viikostui. Mamma duumaičči jo, olloogo yöksynnyh vai sattaudun. Jälgimäin jiäviydyi nägövih mečän randah marjareppu selläs da viedra käjes.

Tänäpäin olis dai mečäs marjoi, vai keriäjät on vähen. Mie olen rakas marjah. Sen lyštimbä ruajetta eule! Voit matkata omua tahtie da hos hyrhettiä kerätes. Silleh pyzytäh kondietgi loitomban. Marjas kävelles kundogi kohenoo.

Kuni ei lumi tulle muah, sini voit käyvä marjas. Buolahai korjauduu, kui halla panoo. Da garbaloloi voi dernie mattähis vähän lumen aigahgi.

Viedra kädeh da meččäh!

Sanasto:

niškoi = varten, varalle

stolah = pöytään

hilloit = lakkamarjat

toičči = toisinaan

died'oin = ukin

žiivattoi = kotieläimiä

iskiettihi = teurastettiin

netämän aviezan = tämän lehden

poltaldi = kiirehti

viikostui = viivästyi

yöksynnyh = eksynyt

sattaudun = loukkaantunut

korjauduu = paranee

dernie = poimia

viedra = sankko

2002 Talvikuu

Raštavas da uuves vuuves

Lapsena olles oli jygie vuottua raštavua da joulupukkie. Päivät oli pitkät da uattopäivä vie pitkempi. Opit aigua mänettiä kaikelleh, vai čuassugi se kui toivot matkai hillembäh. Lopuškal tuli ilda da joulupukki. Piäzit podarkkoi avualemah. Lapsien mieli on moine.

Nygöi raštava tuloo terväh. Ainagi kui kačot rištikanzoin ossoksilkäyndiä. Viimizel nedälil kaupois on rahvasta anikko vai ei toine toista jouvuta jähkiälemäh bokkah. Pidäh ostua sidä da tädä. Vie pidäis silgi midä tahto eččie. Da viehäi on raštavaterveyhötgi muissettava. A-voi-voi, miitus on kiireh!

Ennen vanhas ei muga kiireh olluh eigä kaupois juoksenneldu. Podarkatgi enemyölleh iče luajittih. Akkalisto čikutti labazie, sukkie da villapaidoi. Pehmie paketti oli jogahizel. Mužikkalisto koverdi da plotnikoičči puus konza midä suurembua da pienempiä podarkkoi. Ne aijat on jiädy jällel.

Dai vuuvet projitah tänäpäin näbieh. Vasta zavodimmo uuven vuuvon 2002, a nygöi jo tuloo tuassen uuzi. Alguvuuves duumaičit ruadua monenmoista. Loppuvuuves huomuat, vie on monda kohtua ruadamatta. Šokkienpezijähäi sanotahgi: "Kahta ei voi täyttiä: luvata da ruadua."

Ga yhenjyty raštavan da uuven vuuvon aijat on mielehizet meil kaikil. Lyšti on kaččuo kui lapsien simät lošnii lahjoin kessel. Dai ičel on hyvä mieli, kui erähän paketin suat. Viehäi tinatgi pidäh valua, da primiettie midä uuzi vuozu tuo tulles.

Kaiken kiirehen kessel pidäis seizattuo duumaimah raštavan sanomua. Rodiihai lisus-lapsi Beetlehemini tallih! Muamon pidi hänet kabaloija da panna soimeh maguamah, kui eullah tilua muijal harččounas.

Meil on maguandatilat da poštelit. Vai ongo meil tilua syväimes lähimmäzil?! Muistakkua toine toista suvaija hot raštavana!

Sanasto:

raštava = jouluku

čuassugi = kellokin

se kui toivot = ikään kuin

terväh = nopeasti

anikko vai = läheltä pitää, melkein

jähkiälemäh bokkah = siirtämään syrjään

podarkatgi = lahjatkin

plotnikoičči = teki

proijitah näbieh = kulkevat nopeasti

zavodimmo = aloitimme

šokkienpezijät = leikinlaskijat

yhenjyty = siitä huolimatta

primiättie = tutkia

muijal harččounas = muualla majatalossa

poštelit = vuoteet

2003 Kevätkuu

"Ažieda on senuattah saite!"

Kodiseuvun ažieloin tutkimizes ei lopu ruadiet. Yhen dielon kui suat selvil, toine jo vuottah. Myö voimmo vie pagizuttua Suojärvel roinnuhie rištikanzoi. Kyzellä da kirjuttua bumuagoih, miitus oli elämini Kodi-Karjalas. Siit on hyvä sellittiä bunukoilgi kulleh oli ažiet ennen. Nygyzin kui nuoret eule nähty putin gor'ua, anna opittais kunnivoittamah elettylöi sugupolvilo da heijän ruadeida.

Täs omas aviezas on olluh monda hyviä muistelua Suojärven ololois, voinan aijois da evakkovuozis. Konza suojärveläzie kerdyy yhteh tukkuh, pagina mänöö endizih aigoih. Ottakkua kynä näppih libo vie parembi tallendakkua paginat mašinan avul nauhal. Siit voit jällesgi päi kuunnella, midä ičekengi pagizi.

Zobottua on monenmoista. Omua kieldä pidäis paissa, konza "yhteh yhyymmö". Erähis Suojärven kylis on jo kartat. Samanmoizet vois piirrellä muisgi kylis. Da löydyisgö neruo kirjuttua ližiä kyläkirjoi? Elämizes da jogapäiväzis ruadielois on kirjutettu, vai ongo kaikkie palonkynnännäs, mečässykses, kalassukses, pruanikois, laukkukauppijahis dmi. pandu muistih?

Ennen sanottih targies dielos: "Ažieda on senuattah saite." Sanonnal tarkotettih tozi targielöi ažieloi, kudamih tarvittih joba senuatan piätöksie. Mugai nygöi vie ainagi karjalan kielen ažielois tarvittais evuskunnan da ministerijölöin nägemyksie. Miun tiijon mugah selvityksie ongi ruvettu luadimah.

Omua pidää suvaija!

Sanasto:

dielon = asian

roinnuhie = syntyneitä

rištikanzoi = ihmisiä

miitus = millainen

kulleh = miten

putin gor'ua = todellista hätää

opittais = oppisivat

voinan aijois = sota-ajoista

ičekengi = itsekukin

zobottua = huolta

neruo = taitoa

dmi. (da muga ielleh) = jne.

2003 Kezäkuu

Tuogua bunukatgi pruaznikkoih!

Suojärveläzien pruaznikat on lähil. Tuassen kerävymmö tukkuh Bombal toine toista tabuamah. Nägemistä da kuulemistä on monenmoista. Muistakkua vai tulla da ottakkua bunukatgi matkah. Anna opassutah käymäh pruaznikois!

Nygözeh aigah sugulazie da tuttavie emmö tabua kui pruaznikois da haudajazis. Vanhembu suojärveläni sanoigi täs: "Vies ehki on kuolijoi, suammo nähä da pagizuttua rodnje haudajazien aigah!"

Da mugahai ongi dielot! Tänäpäi elä nouzettele tiedämättä äijäl ni kenen luo. Voi jiahä kouffikuppi juomatta.

A Suojärvel eläjes sanottih mäne konza tahto: "Terveh tule! Kuala peremmäksi! On täs lauččua istuo!" Dai kouffi terväh keitetih. Kui ei liene olluh nizuo kandua stolah, ga jo i riehtilä pandih röngymäh da blinoil goštitettih.

Onhai tiettaväni aiga muuttunnuh. Eihäi ennen olluh televiizorua, mis olis kačottu "Čomie da urualoi", kui nygöi. Eigä kobrakkoloil äijäl brilahuteldu. Huikkuamal pidi matkan piäs olijoil ažiet sellittiä. Dai toimeh tuldih!

A yhenjyty "leibä ei tule ruadamatta eigä kala jallan kastamatta" tänäpäivänägi.

Sanasto:

opassutah = oppivat

nygözeh aigah = nykyaikana

vies ehki = onpa edes

rodnje = sukulaisia

mugahai = niinhän

konza tahto = milloin tahansa

terväh = nopeasti

riehtilä = paistinpannu

blinoil = letuilla

goštitettih = kestittiin

kobrakkoloil = kännyköillä

äjijäl brilahuteldu = paljon soiteltu

huikkuamal = huutamalla

2003 Syyskuu

Pidäjäsebran pruaznikat da Oma Suojärvi -avieza

Männyön suven pruaznikat piimmö Bombal. Dai rahvasta oli onnuako nelläsadua hengie mollembina päivinä. Konza kui zavodimmo yhtehizet pruaznikat 1950-luvul, suojärveläzie kerdyi yhteh tukkuh piäličči tuhannen hengen. Ne aijat on ollut dai männyt. Nygöi vuozu vuuvet vägi vähenöö hil'akkazeh. Yhenjyty matkas oljoil on lyšti tavata toine toista da paissa omal kielel kuulumizie.

Kuibo siit kävyh tulevazuuves? Kui pitkäh pruaznikois on kävijöi? Mil keinol saizimmo nuoremman polven matkah? Näidä on yks dai toine duumainnuh omas mieles. Dai Pidäjäsebran piiris da jäzensebrois on aźieda tutkittu.

Pidäjäsebral mänöö täl hetkel kudakui. Jäzensebroin kaučči on jäzenie yli tuhat. Sih kui ližiämmö Oma Suojärvi -aviezan tiluajat, jäzenie on yli 1800. Suojärven Pidäjäsebra on toizeksi suurin Karjalan Liiton jäzensebrois. Ainut sebra on Koivistolazet, mi on suurembi 2500 jäzenel. Luvus eule vie suojärveläzien sugusebroin kai jäzenet, hos moni on jäzenenä mollemmis.

Luvut ozuttah kiinnossusta suojärveläzien toimindah näh. Oma Suojärvi -lehen tiluajoin miärä kazvaa. Suojärveläzien suguloin tutkimini ližäydy.

Kyläkarttoi ilmestyy. Karjalankielizie lauluiänittehie luajitah - viimeksi Kajuanan Suojärveläzien Bratanat-lauluryhmä da Hannu Brelo Juuvas. Dai ičekengi nuorembigi algah kyzellä omien juuriloin peräh.

Oppikkua työ lugijatgi smiettie, mih suundah da milleh pidäis yhtehizien pruaznikkoin ohjelmie viijä iellehpäi! Dai Oma Suojärvi -aviezan kirjuteksie otammo vastah. Löydyisgö kenel neruo kirjuttua nuoremmil lugijoil? Da sarjakuviegi vois ken tahto piirrellä.

Täh otan vie yhen dielon. FM Matti Jeskani Jovensuus tiijusteloo karjalankielizien aźieloi. Häi on luadin bumuagan, mis kyzelöö yhtä sun toista. Ken eule vie vassan, oppikkua kirjuttua da työndiä bumuaga järilleh Matil terväzeh! Tutkimuksel selvitetäh, midä voijah ruadua meijän karjalankielizien hyväksi.

Tervehyzie kaikil lugijoil!

Sanasto:

piimmö = pidimme

onnuako = luultavasti

zavodimme = aloitimme

yhenjyty = siitä huolimatta

paissa = puhua

kudakui = ihan hyvin

kaučči = kautta

hos = vaikka

ičekengi = itsekukin

oppikkua = yrittää

neruo = taitoa

dielon = asian

bumuagan = (kysely)lomakkeen

eule = ei ole

vie vassan = vielä vastannut

työndiä = lähettää

järilleh = takaisin

terväzeh = nopeasti, pian

ruadua = tehdä

2003 Talvikuu

Tuatoinpäivä

Marraskuun toizena pyhänä piimmö Tuatoinpäiviä. Se on tulluh Suomeh Amerikas päi. Siel ruvettih tuattoloi muistelemah jo 1910. Suomes päivä otettih almanakkah 1970.

Tuattoloin muistelemini ei mäne sudra. Hyö elettiä äijä vaigeimmis ololois kui myö tänäpäin. Gor'ua on olluh monenmoista. Leibä oli tiukas da välis nähtih nälgiägi. Eigä elämistä helpottan izännät. Konzago frunketettih ruoččalazet da konzago bud'betettih ven'alazet.

Eule kumma hos suuri suojärveläni Paul Tulehmo kirjutti Leppäniemen Nuorizosebran algubrieguh 3.6.1917: "Aig on meilgi jo, rahvas rajan, ruveta omua duumaimah. Aig on ruveta laindah majan da oman venehen tervuandah!"

Tulehmon kirjutuksen aigah Suomi oli vie Ven'an alamani. Iččenäzyyven kaibavo oli dai suojärveläzien rinnas. Eigä männyh midä aigua, kui Suomi lykkäi petlan kaglas da rubei iče izännöimäh omua muada.

Ei se oman venehen soudaminigah ole olluh ylen helppuo. Stalinil himoitti suaha ližiä "kualimaida" Suomes päi. Tuattoloi tarvittih sanomah: "Štobi tänne siul eule ni midä dieluo. Onhai siul 'kualimaida' omas muas kylläl!"

Voina oli jygedä aigua. Vai kui tuatot ei olis pandu vastah, ga ven'alani ois piässyh tuassen tänne bud'bettamah. Myö karjalazet mänetimmö muat, vai jäihäi meil oma vällä. Myö jouvuimmo siirdymäh uuzih eländäkohtih. Tuattoloin pidi yhes muamoloin ker zavodie kai allus. Hyö on nähty putin gor'a. Eule liigua kerran vuuves pidiä dai Tuatoinpäiviä!

Sanasto:

sudra = hukkaan

äijä = paljon

gor'ua = vaivaa, vastusta

frunketettih = puhuivat ruotsin kielellä

bud'betettih = puhuivat venäläisittäin

eule kumma = ei ole ihme

algubrieguh = avajaisjuhlaan

lykkäi = heitti, viskasi

petlan kaglas = lenkin kaulasta

ni midä dieluo = mitään asiaa

kylläl = tarpeeksi

voina = sota

vällä = vapaus

zavodie = aloittaa

putin gor'a = erittäin vaikeat olot

2004 Kevätkuu

Bomban taloil uuzi izändä

Bomban histourieh kirjutettih helmikuun lopul yksi lehti ližiä, kui Nurmeksen kaupungi möi Kiinteistö Oy Bomban ozakkehet Osuusliike Jukolal. Uuzi izändä uskoo Bomban uudeh nouzuh da on valmis panemah vägi tukun dengua sen kehittämizeh lähimbien vuozien aigah.

Suojärveläzien pidäh tervehtie uuvissuksie hyväl mielel. Pidäjäsebral da Karjalan Liitol ei olluh voimavaroj lähtie nostamah Bombua. Sentäh luovuimmo yhtehizes izännyyves. Piätös oli jygie, vai Bomban taloida emmö ole kaimannuh. Taloi koikottaa pyssys da vuottah goštie iellehgi päi.

Jukola kui nygöi tarttuu ohjaksih, Pidäjäsebran ei pie jiähä maguamah. Meil on vie äijäl annettavua. Enzimäzeksi pidäh suaha jallansijat pyzymäh talois. Meilhäi on siel toimisto, Soloba-myömälä da perinnehpertti. Siit on duumaidava, kulleh voizimmo suaha semmozie toimindoi, min avul Runo-Karjalan hengi olis tervehtimäs tulijoi.

Mie kirjutin jo 1981, konza rištikanzat täytettih pertit da kujozet: "Mis on taloin izändä, kudain on ottamas gošt'at vastah karjalan kielel: 'Terveh, terveh! Tervehennä tulgua! Projikkua peremmäksi! Käygiä perttih da olgua kui kois!' da mis löydyy emändä, kudain panis voin čirizemäh da riehtilän röngymäh"?!

Nygyrahvas on semmoni, mi ainos eččii uuzie smetkuloi. Kulleh Jukola voi vassata vuotatuksih, sih pidäh meijängi andua abuo. Oppikkua ičekengi kiännellä piänyörilöi, midä pidäis ruadua!

Miun nägy on selgie: Bombas pidää kehittiä kogo Suomen karjalazuuvien keskus, mis kai karjalazet oksat kiinnittyy yhteh rungoh. Mis kai karjalazet, pohjoiskarjalazet, edeläkarjalazet, rajantagazet karjalazet da pielizenkarjalazet löyvettäis yhtehini kodi da goštiskäyndäkohta. Muga vet?!

Sanasto:

vägi tukun = melkoisen kasan

dengua = rahaa

jygie = raskas

kaimannuh = kadottaneet
pyssys = pystyssä
goštie = vieraita
iellehgi päi = yhä edelleen
äijäl = paljon
kulleh = miten
konza = jolloin, milloin
kudain = joka
proijikkua = siirtykää
röngymäh = huutamaan
smetkuloi = temppuja, kokemuksia
vuotatuksih = odotuksiin
ičekengi = itsekukin
piänyörilöi = aivonystyröitä
goštiskäyndäkohta = vierailukohde
muga vet = eikö niin
čirizemäh = ritisemään
riehtilän = paistinpannun

2004 Kezäkuu

Jogo karjalankielizet suahah oigevutta Suomes?!

FM Matti Jeskani on suanuh valmeheksi tutkimuksen karjalankielizien ažielois Suomes. Sen mugah UNESCOn bumuagois Suomen äijäl uhanalazien kielilöin joukos mainitah varzinaiskarjala da livvi. Saman tutkimuksen mugah virrallini Suomi on tiedämätöi näis karjalazis uhanalazis kielis, hot on olluh samah aigah vuadimas oigevutta muijen mualoin vähemmistökielil.

Perustehellizen selvitännän jälgeh Jeskani mainiččoo, jotta karjalan kieli on olluh iäniguni vähemmistökieli Suomes. Jeskani ihmettelöögi da kyzyy, konza virrallini Suomi tunnustaa karjalankielizen vähemmistön oigevuot. Lopuksi häi ezittää, midä pidäis ruadua kielen iellehpäi viemizeksi. Suomeh pidäis perustua Karjalan kielen neuvottelukunda samah tabah kui on Romaniažieloin neuvottelukunda da Saamelaiskäräjät.

Jeskazen virrallista tutkimusta ei pidäis piästä unohtumah. Se tulis neprimennä suattua Suomen hallituksen da evuskunnan tiedoh. Nygöi pidäis suaha kai hyvät voimat ažien tuakse.

Sua nähä, jogo jälgimäi toteuduu suuren suojärveläzen Paul Tulehmon toive piässä oman venehen tervuandah. Sentäh pidäisgi meijän aivin oppie käyttöä omua čomua karjalan kieldä. Konza kui tabuatto toine toista, ga livukkua vai pagizemah omal kielel! Äijäl on sanoi unohtun, vai kodvazen juohattelun jälgeh dai kieli verdy.

Suven aigah piettävis pravoslaunoloin kirikkölöin da časounoin nimikköpruaznikois ongi sih hyvät mahollizuuvet.

Tänä suven on Pidäjäsebran puhienvedäjä Mauri (Mahlavuori) kuččun meijät Suojärvel 22.7.-25.7.2004. Nygöi näit roih 60 vuotta, kui jouvuimmo jättämäh armahat kodikonnut vierahan armoil.

Hyviä pruaznikkeziä kaikil lugijoil! Omua ei pie prakuija!

Sanasto:

bumuagois = asiakirjoissa

äijäl = erittäin, kovasti

hot = vaikka

neprimennä = ehdottomasti

kodvazen = hetken

aivin = aina, jatkuvasti

pravoslaunoloin = ortodoksisten

prakuija = väheksyä

2004 Syyskuu

Kuibo elät, suojärveläni?!

Heinäkuus käimmö Suojärvel muistelemas männyzie aigoi. Kodiloin jättämini oli monel mieles. Ne aijat oli ylen jygiel elettävät. Uuzil eländäkohil pidi kai alottua allus. Nygöi voimmo jo vähäzel huogauduo.

Vanhoi aigoi kuunnelles da muisselles juohtuu mieleh: Kuibo nygöi elämmö? Olemmogo unohtan muamoloin neuvot da tuattoloin ruadiet? Helizöögö vie oma kieli vai jogo frunketammo ruoččiloin jyty? Diägö silmät rištimättä?

Oppikkua vai duumaija, viegö midä voizimmo andua nuoremmil sugupolvil!

Ainagi omua kieldä ei pie unohtua. Sidä voimmo opastua da opastuo ičegi samal käyttämäh. Eihäi ole vaigie sanuo: "Tulgua terveh! Kualakkua peremmäl! Istoudukkua, onhai lauččua!"

Siit vai allammo paissa da aźieloi sellittiä. Dai kieligi verdyy: "Nečen sanan vet muga sanoimmo!" Dai toine toizen ker ližiä sanoi diäviydyy mieleh. Eigö ole muga?!

Dai pravoslaunoih kirikköh voizimmo viijä nuorembazie tuagiembah! Lapset vie lähtietähgi rakkahal. Vähä vanhembazet zavoditah brihastamini da neijistämini.

Heil pidäh juohatella aijoin, ei vasta kirikköhmänendähuondeksel! Siit äski ollah valmehet.

Onhai meil suojärveläzil monda muudagi kohtua, midä ei pidäis unohtua. Täs tuloo mieleh suojärveläni syöndästola. Vai ylen oli magiet muamoin voil voijetut da kăzil rypitetyt da putin päčis paissetut piiruat! Tuattogi sanoi, häneh niškoi ei pie äijäl paistua: "Mie syön vai kuus libo seičen libo kymmenizen!" A kui keitinpiiruat, sulččinat, kokkozet da kaikenjyttymät marjapiiruat dmi.?! A-voi-voi, kui olis äijäl oman koin perinnös pagizemista! Ližäkkiä työ lugijat, midä tuloo mieleh! Luvemmo siit rakkahal!

Sanasto:

kuibo = miten

jygiel = raskaat

frunketammo = puhumme

ruoččiloin jyty = suomen kielellä
diägö = jääkö
silvät rištimättä = ristinmerkki tekemättä
opastua = opettaa
opastuo = oppia
kualakkua = siirtykää, kävelkää
lauččua = penkkiä
nečen = tuon
diäviydy = palautuu
pravoslaunoih = ortodoksiseen
zavoditah = aloittavat
syöndästola = ruokapöytä
kaikenjyttymät = monenlaiset
dmi. (da muga ielleh) = jne.
äijäl = paljon
rakkahal = mielellään

2004 Talvikuu

Raštava voinan aigah da nygöi

Siit raštavas on männyh jo 60 vuotta, kui suomalaiset joutuivat puolustamah omua muada. Ven'a zavodi voinan, da oppi kaikelleh vallata Suomen.

Nenga smietti Van'a raštavana rindamal vardivos olles: "Tänäpäi on se kui toivot rauhallizembi, toičči paukeh käy korvih äijäl enämbi. Tuloo mieleh eletyt, kodozet aijat, muamo, tuatto, sizäret, pellot, aijat. Viegö konza suanen kodie nähä?"

Moni suomalaisi sodilas ei suanuh nähä kodivägie. Hyö annettih kaikis suurin uhri. Se auttoi Suomie pidämäh oman miärvysvullan. Sidä ei pie meijän jälgipolviloin ni konza unohtua. Jatkosovas Suomal himoitti suaha järilleh vallatut alovehet, vai se ei onnistun.

Karjalazen rahvahan pidi lähtie evakkoh toizen keran. Sinne jäi koit da konnut, mit tuatoit oli kohenneldu elettäväksi vuosisadoin aigah.

Raštavana 60 vuotta sitte olimmo myögi evakos Vezannol. Oza lapsis työnnettih Ruoččih leviemiä leibiä syömäh. Monet huogavukset nouzi Spuassan puoleh.

A kuibo tänä raštavana?

Tiettäväni olot on parembazet. Olemme suanuh eliä rauhas. On lämmiä da leibiä da fatierat melgi jogahizel. Vai kaikel ei nygöigäh ole hyvä. Sentäh pidäisgi primiettie, kui voizimmo ilossuttua lähembäzie. Käyvä hos pagizuttamas da viijä podarkkani.

Raštavanahai Taivahallini Izändägi andoi meil kaikis kallehimman lahjan, kui työndi Poijan maailmah. Hänel löydyi roindakohta soimes häkkilöin kessel. Vai yhenjyty Häi suvaičči meidä kaikkie. Hänen puoleh voimmo kiändyö zobottoin da muijen azieloin ker. Myö olemmo tiäl vai kodvazen. Silgi aigua voimmo levittiä hyviä mielä da valuo ymbäril. Sih on meil mahollisuus tänägi raštavana dai joga päivä.

Hyviä Raštavua jogahizel!

Sanasto:

raštava = jouluku

voinan = sodan

zavodi = aloitti

se kui toivot = ikään kuin

ni konza = milloinkaan

Spuassan = Vapahtajan, Kristuksen

fatierat = asunnot

primiettie = miettiä

podarkkani = pieni lahja

roindakohta = syntymäpaikka

häkkilöin = härkien

zobottoin = huolien

2005 Kevätkuu

Voi čirizemäh da riehtilä rōngymäh!

Suojärvel goštitteti hyvin. Stolah kannettih, midä vai löydyi. Gošt'at kui noustih perttih, ga enzimäzeks toivotettih: "Terveh, terveh! Tervehennä tulgua. Kualakkua peremmäl. Onhai lauččua!" Gošt'at sih vassattih: "Tervehyttä työnnettih ylen äijäl da kaikil!" Siit gošt'at jaksavutettih da ruvettih kyzelemäh kuulumizie.

Terväh pandih voi čirizemäh da riehtilä rōngymäh. Kodvazen mändyö jo i blinat höyryi stolas. Kouffie juuves i kielenkannatgi irdoi da paginua allettih lykätä. Mužikat selvitettih omie azieloi da akkalistolgi oli midä čupettua. Siit ei männyh midä aigua, kui allettih syömistä valmissella.

Dai pois lähties muissetti kiitellä: "Passibuo käynnäs! Toičči tulgua libo lapsie työndäkkiä, kui ettö iče piässe!" Siit muissetti vie mainita: "Šuutkis paginois proštikkua!" Lopuškal vie toivotettih: "Mängiä Jumalan ker!" da luajittih rista lähtijöin piäl.

Suojärveläzien goštitannan huomai jo Arvid Genetz, kui häi käi Suojärvel kerälemäs runoloi 1867. Häi on kirjuttan täs käynnäs kedomuksen. Dai muutgi runoloin pakiččijat suadih yhenmoine goštitus.

Pruaznikka-aigah vuotettih sugulazie da varusettih kaikenjyttymie syömizie. Nuoret tytöt työnnettih ad'voih d'o kaks-kolme nedälie ennen pruaznikkua. Hyö autettih talon vägie pruaznikkavalmisteluis da illoil kerävyttih omih illaččuloih. Kylän brihois neidizet löyvetthgi oma tietto da mändih neveskäksi.

Aiga endini ei tule järilleh, vai opittavua olis äijäl nygözilgi rištikanzoil.

Sentäh pidäis muissella da muissuttua jälgipolvilo vanhois eländätavois.

Anna midä tahto tarttuis matkah!

Sanasto:

riehtilä = paistinpannu

goštitteti = kestitettiin

stolah = pöytään

lauččua = penkkiä
jaksavutettih = riisuttiin päällysvaatteita
terväh = nopeasti
blinat = letut
čupettua = kuiskutella
šuutkis = leikillisistä
proštikkua = antakaa anteeksi
pakiččijat = kysyjät
ad'voih = vieraaksi
nedälie = viikkoa
tietto = mielitietty (oma kulta)
järilleh = takaisin
midä tahto = jotakin
nygözilgi = tämän ajan
neveskäksi = miniäksi
kaikenjyttymie = kaikenlaisia

2005 Kezäkuu

Nouzetelgua omih kirikkölöih!

Aiga proijih terväh. Keviäl rodih jo 60 vuotta kui evuskunnas luajittih siirdolazih niškoi Muanhankindalagi. Sen mugah suojärveläzet suadih muatilat Kainuus da Pielizen Karjalas. Algoi tozi ruaje, kui mečät kasarrettih da raivattih pelloksi. Uuvet koit vieštittih: "Myö elämmö, hos Stalin otti meijän Karjalan konnut kualimaiksi!"

Kirikkö oppi pidiä yhtevyksie. Vai se oli vaigieda, kui alluks ei olluh omie rakennuksie. Rahvas keräydyi sluužbah konzago koululoil, konzago perehien omih perttilöih. Ei kuulun oman kirikön kelloloin zvonindua. Oza pravoslaunoin kirikön rištikanzois algoi vierauduo. Erähät ollottih lapsiloin ker toizeh kirikköh.

Jälgimäi valdivovalda tuli abuh. Allettih plotnikoija uuzie pravoslaunoloi kirikkölöi da časounie. Jogahizen uuen sebrakunnan keskukseh kohoi kirikkö. Časounie luajittih 42. Piästih molimah omis huonehis.

Vai aigua mäni. Hot soda loppiettih jo 1945, vasta 1960 venčaidih viimizet valdivovallan avustamat časounat. Saman vuuen aigah avattih dai omat kalmistot. Sil välil pokoinnikat suadih viimini lebiändätila yhtehizis kalmistolois.

Nygöi on časounat venčaidu kiriköksi. Valdimon Pyhän Kolminazuuven časouna venčaidih kiriköksi oraskuus sroičanpäivänä. Rahvasta oli vägi tukul. Kai ei sovittu putilleh kirikön sydämeh. Arhijepiskoppa Levoi venčaičči kirikön pappiloin ker.

Valdimon kirikön ruannas oli matkas monda mužikkua. Täs mainičen vai obrazoin mualuajan Harri Stefaniuksen. Häi tuli Valdimol Porin linnas päi. Hänen obrazat ollah omanluaduzet da kačottavat. Tulgua vai primiettimäh! Pädöh nygöi jälgimäi Valdimongi rahvahan käyvä sluužbas omas kirikös.

Sebrakunnan pidi avata kukkaron nyörit. Siegi, netämän paginan lugija, voit auttua hos pienel dengapodarkal. Piissaroiče nengozet numerot pankis: "Op Valtimo 549600-220475 Lahjoitus Valdimon kirikön rahastoon." Meil on vie piharuadiet kessen.

Lämmiä suvie kaikil lugijoi! Nouzetelgua kirikkölöih! Stefaniuksen sanah: "Midä enämmän late kuluu, sidä parembi!"

Sanasto:

proijih = kuluu

terväh = nopeasti

sluužbah = jumalanpalveluksiin

zvonindua = soittoa

pravoslaunoin = ortodoksisen

plotnikoija = rakentaa

molimah = rukoilemaan

venčaidih = vihittiin

pokoinnikat = vainajat

oraskuus = toukokuussa

sroičanpäivänä = helluntaina

putilleh = kunnolla

sydämeh = sisälle

arhijepiskoppa = arkkipiispa

ruannas = aikaansaamisessa

matkas = mukana

obrazoin = ikonien

linnas päi = kaupungista

primiettimäh = silmäilemään

jälgrimäi = lopultakin

dengapodarkal = rahalahjalla

piharuadiet = pihatyöt

piissaroiče = kirjoita

late = lattia

2005 Syyskuu

Kuibo nygöi iellehpäi?!

Suojärveläzien kerähmös Bombal saimmo kuulla ajatuksie mones ažies. Moisseinvuaran mužikka, professor Heikki Makkoni, pagizi, kui ennen vanhas piettih muistajazie pokoinikoil. Pruaznikkarahvas hörkisseldih tarkkah.

Miungi muamo pagizi, kui ken tahto kuoli, kylän rahvas kerävyttih yödä istumah da pokoinikkua muistelemah da iänel itkemäh. Muistelus kesti kolme yödä. Jogahini - aiguzet dai lapset nähtih kuolija omin silmin. Siit suatettih kalmoimuah. Silleh opassuttih nägemäh: kuolema on oza elämiä.

Pyhänpiän pruaznikas pagizi opastaja Kirsti Kuutti Lahes päi. Häi kaibaili toimindah uuzie tuulie. Pidäis hos oppie muanittua nuorembie käymäh Suojärvel. Tozihai ongi! Suojärvel roinnuot vähetäh vuozu vuuvel. Nuoremmil pidäh suaha midä tahto, mil sais heijät matkah meijän joukkoh.

Ruajetta on iellehgi päi. Suojärven endizet meijän kalmoimuat on piettävä kunnos. Kaikil meil löydy siel lähizie pokoinikkoi. Siel on sugupolviloin tuattoloin, muamoloin, buaboloin da died'oloin hauvat. Monel kalmistol olemmo pyssyttän dai rissat.

Jäzensebrat voidais ottua yhen kalmiston hoijon matkan ohjelmah.

Suojärven kylät olis dai hyvä suaha kanzien välih! Silleh jäis dai kirjutettuo tieduo endizis kodikylis. Dai meijän omah lehteh voimmo kirjuttua paginua Suojärven eländäkohis. Miegi olen kuulluh monda hyviä starinua. Ne vois dai paissa da panna ruokkoh mašinoih.

Suojärvel ennen vanhah kerälijöin nauhoitukset on dai vie purgamatta. Niidä löydy sadoi čuassuloi konza kenen sanelemie. Ottakkua vai nygöi jogahini mašinat da pagizuttakkua vie elosolevie vanhembie suojärveläzie hos suvun kuunneldavaksi! Heijän starinat ei mäne sudra!

Tervehyzin Fed'an Paušu

Sanasto:

kuibo = miten

iellehpäi = eteenpäin

pokoinikoil = vainajille

opastaja = opettaja

muannittua = houkutella

ruokkoh = talteen

sudra = hukkaan

2005 Talvikuu

Raštavua vuotetah kaikin

Raštavan pruaznikka on mielehini meil jogahizel. Lapsiraiššat vuotetah, konza tuloo raštavukko da tuo podarkat. Aiguzil mieli kohenoo, kui nähää kulleh lapsien silmät lošnii pakettiloj avualles. Da viehäi aiguzetgi muissetah toine toista.

Raštavaksi dai äijäl härččävytäh syömizien ker ainagi akkalisto. Nygöi ongi hyvä meijän eliä, kui kaupois suah hos midä. Toista oli voinan aigoih da sen jälgeh, kui syömizet oldih kortil. Kouffie ei suanuh välil ni vouse.

Vezannol evakos olles meijän perhes lähetettih nellä lasta Ruoččih. Ruoččalazet työnnettih siit pakettiloj ainagi raštavaksi. Matkas oli dai kouffie. Vai siit rodn'at da muut kyläläzet kerryttih starinoimah meil. Da pidihäi heidä goštittua da juottua putin kouffie!

Vaša-diädö siit minuo toko niärittehi, sanoo: "Opi kulleh Tarzan hyppii puulois!" No, mie mieletöi kauhkahin konza kenen hardeil. Tata kaččoi: "Onnuako nygöi liijaksi livutah! Ei sua rahvas rauhas paissa." Häi otti remenin: "Täs enzimäzeks vagahazel!"

Samal lyyvä ramahutti Vaša-diädöidä. Siit rivahutti minuo, nellävuodista brihaččuo. Onneksi mie olin suanuh raštavana uuvet sargaštani. Remeni ei tundun ni mis. Onnuako tatagi nareko remenil viuhkuali, kui samal nagroi.

Hot raštava on lapsil mielehini pruaznikka, ga meijän pidäis muistua raštavan viešti: "Išus tuli maailmah piästämäh meijät riähkis." Hänel ei löydyn putin roindakohtua. Pajos sanotahgi:

Heinilöis žiivattoin soimessa,

maguaa lapsi liepottaa.

An'helparven tie, hänellyö nyt vie

armahutta suurinda kaččomah!

Hyviä Raštavan Pruaznikkua kaikil Oma Suojärvi -aviezan lugijoil!

Sanasto:

raštava = joulukuukuu

konza = milloin

raštavukko = joulupukki

podarkat = lahjat

äijäl = kovasti

härččävytäh = touhutaan

voinan = sodan

ni vouse = ollenkaan

rodn'at = sukulaiset

tata = isä

Vaša-diädö = Vasilei-eno

onnuako = kenties, ehkä

remeni = remmi, vyö

vagahazel = vanhimmalle

sargaštanit = sarkahousut

nareko = leikillään

riähkis = synneistä

putin = kunnollista

roindakohtua = syntymäpaikkaa

žiivattoin = kotieläinten

ni mis = missään

2006 Kevätkuu

Heimopruaznikois da Suojärven ažiolois

Tulien suven kerävytäh rajakarjalazet tuassen yhtehizih pruaznikkoih Bombal. Enzimäzel kerral 1983 oli rahvasta Bombal vägi tukul. Perttilöin sydämet oldih täyvet da bul'betus kuului loitos. Anikko vai ei pidän toine toista jähkiällä bokkah kävelles.

Voinua enne Raja-Karjalan vägilugu oli yli 58.000. Nygöi endizil eländäpaikoil roinnuhis rištikanzois nuorimmilgi roih igiä jo 62 vuotta. Miärä on alennuh onnuako al kymmenen tuhannen hengen.

Raja-Karjalah lugietti Suojärven, Salmin, Imbilahen, Suistamon, Korbisellän da Sovanlahen pidäjät da erähät Ilomančin rajakylät. Näis pidäjis oli oma kulttuura. Kandarahas kuului pravoslaunoih kirikköh da hyö paistih karjalan kielen murdehie. Ližäksi oza rahvahas eli karjalantalolois. Akkalisto šuoriudui ferezilöih. A kui syömizet?! Ei sua malttua kogo sanuo, kulleh goštitettih! Rajakarjalani syöndästola olis tänäpäingi ainutluaduni.

Suojärven aijois on vie äijäl tutkimista. 1700-luvul ruoččalazet frunketettih da 1800-luvul ven'alazet bud'betettih. Ven'an čuarin aigah talonpoiijat jouvuttih vuogralazeks omil tiloil, Suomen valdivo lunnasti muat 1880-luvul.

Vasta 1922 valdivo jago omissusbumuagat izännil. Yhenjyty pidi maksua vuogrua nyt Suomen valdivol omis mualois nelläkymmen vuotta. A-voi-voi, olizit! Saamelazet ollah voikoit. Hyö on muanomissusolot riidavutettu Suomen valdivon ker. Meil ei onnuako löyvy semmoista mužikkua, ken malttais ruveta Suojärven mua-ažiatoi selvittämäh.

Hyviä äijäpäiviä da kevättä lugijoil! Pangua pruaznikat allakkah!

Sanasto:

vägi tukul = melko paljon

sydämet = sisätilat

bul'betus = puheensorina

anikko = vähältä pitäen

jähkiällä bokkah = tönäistä syrjään

voinua = sota

roinnuhis = syntyneistä

pravoslaunoih = ortodoksiseen

paistih = puhuivat

šuariudui = pukeutui

goštitettih = kestittiin

syöndästola = ruokapöytä

tänäpäingi = tänä päivänäkin

omissusbumuagat = (maatilojen) omistuskirjat

yhenjyty = siitä huolimatta

voikoit = osaavat

malttais = osaisi

äijäpäiviä = pääsiäistä

2006 Kezäkuu

Ruadiet on muuttun Suojärven aijois

Nygözil rištikanzoil on äijäl enämbi välliä aigua kui ennen vanhas. Suojärvel eläjes pidi ruadua ryčystiä, kui mieli pyzyö elos. Sih aigah näit elämini suadih luonnos.

Ruajetta oli jogahizel. Kezä mäni heinäzie kerätes pitkin jussikkoloi da suoloi. Jussikkoheinän niittämini oligi tozi vaigieda! Vikateh pidi olla terävä da siä vihmaksini. Heinä kuivattih levälle. Vihma kui oli tulos, ga terväh kerättih heinät suattoloih.

Nygöi pidäh muatiloil olla suuret da žiivattoi vägi äijä. Erähil tiloil on jo sada piädä. Ruadeis on abunikkana joga kohas traktorat da muut mašinat. Ičevägeh ei eniä pie murrella.

Tänäpäin myö vai muistelemmo niidä aigoi. Ruadiet on muuttun. Nygöi puolet inehmizis autammo toine toista konza mis ammatis. Vuattiet ommellah da kengät luajitah tehtahis. Dai mečät hakatah mašinoin avul. Matkat ajetah auttoloil. Ykskai on kiireh. En tiijä oigein kunne.

Välliä aigua opimmo mänettiä kui tahto. No, hyvähäi ongi! Kezäl on kaikenjyttymie brieguloi. Kučutah konza mih kohtah goštih. Opitah kaikelleh muanittua matkah. Dengas kačo ruatah hos midä!

Vai ainagi omih pruznikkoih Bombal taki jogahini on lähös. Iče kui et piässe, ga työnnä hos lapsie! Siel pagizemmo omal kielel.

Hyviä keziä kaikil lugijoil!

Sanasto:

välliä aigua = vapaata aikaa

ruadua = tehdä töitä

jussikko = lyhyt luonnonheinä

suatto = heinäruko

vägi äijä = hyvin paljon

ičevägeh = omin voimin

murrella = tehdä raskasta työtä

kaikenjyttymie = kaikenlaisia

goštih = vieraaksi

dengas = rahasta

2006 Syyskuu

Pruaznikois kuulduo da mietittyö

Männyön suven aigah kerävyimmö yhtehizih pruaznikkoih. Rajakarjalazet tavatti rodnie da susiedoi Bombal. Karjalan Sivissyssebra pidi 100-vuodispäivie Tamberehel, mis netäin Suomen van'hin karjalazien sebra on perussettu.

Mollemmis pruaznikois paistih karjalazien omis ažielois. Enimmin pagizutti karjalan kielen iellehviemini. Nygöi opitah kaikelleh suaha karjalan kielel Suomesgi virrallini tunnussus. Siit valdivon dengakukkaroloin nyörit avauduis da saizimmo avussusta omah kieleh niškoi.

Bomban Kalevanhovis piimmö dai Suojärven Pidäjäsebran kogovuksen. Meil vaihtuu paginanvedäjä. Simanazen Fed'an Mauri (Mahlavuori) on olluh ohjaksis nellä vuotta. Uuzi paginanvedäjä on lieksalani Reino Kononi. Häi on hyvin ottaudun suojärveläzien dieloloih. Sanommo passibot Mauril da toivotammo lykkyö Reinol uuves virras!

Kogovukses tehtih ylen hyvä piätös, kui ruvetah kirjuttamah uutta Suojärvi-kirjua. Sih otetah alluksi luovutetun Suojärven pidäjän ažielois. Meččien jagamini talonpoijil izosjavos 1900-luvun allus ei onnuako männyh putilleh.

Siit opitah kerätä tiijot suojärveläzien evakosolennois da sijoittumizes uuzil eländäkohil. Vuuvon 1945 muanhankindazakonon mugah suojärveläzet talonpoijat suadih tilat Pohjois-Karjalas da Kainuus. Sijoituskundie oldih Lieksa, Nurmes, Juuga, Valdimon, Sotkamo da Kajuana.

Nois aijois pidäägi suaha kogonaisselvitys. Suojärveläzien raivuajasugupolven ažiet tuloo kirjuttua bumuagoih. Anna heijän higigarbalot muissuttais meidä jälgeläzie jygeis ruannois! Nygöi ičekengi voizitto eččie jo valmeheksi kuvazie. Kirjan kirjuttamini eule kui robehen kolkan kiännäldämini. Sentäh aiguagi pidää olla täh ruadoh ainagi vuodeh 2011 saite. Jämmö vuottamah.

Kaikkie hyviä lugijoil! Marjakomšat täytyttih tänä kezän.

Sanasto:

rodnie = sukulaisia

susiedoi = naapureita, ystäviä

iellehviemini = eteenpäin vieminen

denga = raha

paginanvedäjä = puheenjohtaja

dieloloih = asioihin

onnuako = ehkä, kenties

putilleh = oikein, hyvin

opitah = yritetään

tiijot = tiedot

zakona = laki

gygeis ruannois = raskaista töistä

marjakomšat = marjakorit

2006 Talvikuu

Uuzi vuozi, uuvet ažiet

Nygöi elämmö tozi mielenkiindozie aigoi. Suuret igäluokat ollah jiamäs eläkkehel. Nuoret kouluttavutah endistä pitkemmäl. Ičekengi oppii eččie kebiembie ruandoi. Jygiembien ruannoin ruadajie ei lövyvy Suomes päi.

Mugahai ažiet mänöögi. Enne pidi ičevägeh puuloi mečäs murrella. Dai miunigäzet vie muissetah, kui žiivatoil heinie seibähil nossimmo. Eigä vie mašinoi olluh lehmien lypsändäh niškoi. Ykskai eletti. Onnuako vie paremmin magavuttigi!

Tänäpäin pidäh dengal suaha katetta. Uudizis ainos mainitah, kui äijäl firmal tuli voittuo. Siit ozakkehien omistajil juatah ozinguo da johtajil optijoloi. Mih negi rukad nečenmoizet dengatukut pandannoh?! A-voi-voi!

Nenga vuuven lopus čotaičemmo, kui tuli elettyö. Siit vie duumaičemmo enzi vuuven ruandoi. Hyvä ongi smiettie, olizingo voinuh ruadua midä tahto toizelleh libo enämmän. Samat ažiet tutkitah dai yhisys.

Suojärveläzet voijah lähtie uudeh vuodeh hyvil mielil. Pidäjäsebra zavodi uuvet lugemizet internettah. Käygiä vai kaččomah da kirjuttamah! Dai muutgi dielot mändih iellehpäi.

Meijän pidäh kandua zobottua dai karjalan kiele. Karjalan Kielen Sebra on piästän ilmoil uuvan luvendakniigan "Opastummo karjalakse" livviksi. Ližäksi piätettih suaha ilmoil uuzi lugemisto varzinaiskarjalaksi. Nenga suammo ičekengi lugiettavua omal kielel.

Miussen uudeh kniigah vois ottua paginua, kuaskoi da runoloi. KKS eččii dengat painamizeh. Meijän tuloo huolehtie kirjutannas. Mie lubavu in vedäjäksi.

Uuvel vuuvel on eis uuvet ažiet. Niih pidäh tarttuo täyvel kobral. Ruattavua on, vai löydygö kylläl ruadajua?!

Hyviä Raštavua kaikil lugijoil da lykkyö Nouzeval Vuuvel!

Sanasto:

ičekengi = itsekukin

oppii = yrittää

lypsändäh niškoi = lypsämistä varten

onnuako = kenties, ehkä

dengal = rahalle

kui äijäl = miten paljon

nečenmoizet = sellaiset

zobottua = huolta

piästän ilmoil = julkaissut

täyvel kobral = täysin käsin

kylläl = tarpeeksi

miusseneni = minun mielestä

2007 Kevätkuu

Omua ei pie prakuija!

Tuonilmazii siirdyn rovasti Vilho Hokkini toi Kajuanas 1974 piettylöih pruaznikkoih tervehyksen, mis häi saneli nenga:

"Nuoremmat työ kuulgua tämä, muistakkua vie kaikki nämä. Olgua ainos sidä mielä, midä vanhemmatgi ollah, paiskua tuatoin-muamoin kieldä, sanat tuttavaksi tullah!"

Nygöi netäin viešti on endistä tärgiembi, kui Suojärvel roinnuhien rištikanzoin lugu vähenöö kogo aijan. Jälgimäin tuloo onnuako segi aiga, konza pagizijat loppuh.

Sentäh pidäis ičekenengi oppie paissa čomua karjalan kieldä da lugie karjalankielizie kirjoi. Siit voit dai kuunnella omal kielel ilmahpiäsettylöi iänittehie. Niis on vereksimbänä yhtehini iäniteh, mis Saara Tuovini pagizoo da Hannu Brelo välis pajattaa. Kui muijal et löydänne tiedoloi, kirjuta hot miul adressih sähköčči "paavo.harakka@oyk.fi".

Erähie tuottehie löydy meijän Pidäjäsebran sivuloil "www.suojarvi.fi". Nämil sivuloil on dai kaikenjyttymie muida dieloloi. Siel on dai paginapalsta, mih voit kirjuttua ičegi. Käygiä kaččomas!

Voina-aijoin jälgeh suojärveläzet äijäl huijusseldih omua kulttuurua. Ei aina tarrettu ehkis paissa kaikin aijoin karjalaksi ainagi siel, mis oli omua rahvasta harvembah. Varattih kuni vai ei paikallini vägi rubeis nimittelemäh. Nygöi meijän kieldä suvaijah. Ainos sanotah: "Sie pehmiesti pagizet!"

Tervehyzie kaikel Oma Suojärvi -aviezan lugijoi! Omua pidäh suvaija!

Sanasto:

prakuija = väheksyä

tuonilmazii siirdyn = edesmennyt

paiskua = puhukaa

roinnuhien = syntyneiden

jälgimäin = lopulta

onnuako = kenties

ilmahpiäsettylöi = julkaistuja

dieloloi = asioita

huijusseldih = häpeilivät

tarrettu = uskallettu

2007 Kezäkuu

Evakot ei lopu muailmas

Saamelazien evakosolennas on kirjuttan Veli-Pekka Lehtola kirjan. Häi kuvailoo, miitusta oli voina-aigah saamelazien eländä. Talvel 1944-45 jouvuttih saamelazet lähtemäh kiirehel evakkoh. Järillehtulenda da rakendamini saksalazien hävityksen jälgilöil oli tozi vaigie.

Miul juohtui kirjua lugijes luovutetun Karjalan alovehen evakkohlähöt kahteh kerdah. Enzimäzel kerral piäzimmö vie endizil eländäpaikoil, vai toine lähtö 1944 on kestän jo 63 vuotta eigä ole tieduo, viego konza annetah mahollisuus palata.

Evakkoh jouvuttih voinan aigoih lähtemäh dai monet muut suomalaiset. Helsingin seuvul azukkahat kabrassuttih pommituksie pagoh mual elävien sugulazien luo. Mualazet oldih tozi armahie. Rajan pinnas dai siirrettih rahvasta sizämuah päi. Vai hyö piästih omih kodiloih järilleh, kui voina loppih.

Tänäpäingi evakkoh siirdymini eule uutta. Hyvin on meil vie muissis luonnonmullissukset. Televizijos näimmö, kui kogonani linna peittyi vedeh. New Orleansin azukkahat ei oldais milläh lähtietty kodilois. Vai minbö ruat, kui vezi nouzi perittilöih?! Lienoogo suunnitelmat pettän, kui kai rištikanzat ei piästy evakkoh järgieh?

Erähät on kyzeldy, kuibo Suomes on varustavuttu mullissuksih. Meilgi voi tulla yhen äkin evakkohlähtö terväzeh. Duumaigua vai, kui ydinvoimala räjähtäis libo guazuo leviis?! Rahvas pidäis suaha näbiezeh loitommaks turvah. Daihai suuren laitoksen tulipalos pidäis hoijettavat podilahat siirdiä kiirehel uudeh kohtah!

No, myö voimmo kudakui muata rauhas! Meil on tarkat suunnitelmat rahvahan siirdolois eri tapahuksis. Onneks eule tarvinnuh suurie joukkoloi siirrellä männyön vuozikymmenien aigah evakkoh. Vai onhai meil toizenmoista evakkohlähtyö olluh, kui suomalaiset siirryttih tuhanzittain ruadieh Ruoččih! Da tänäpäingi Idä- ja Pohjois-Suomi audivoiduu, kui ruajemuat ollah Edelä-Suomes. Olis hyvä, kui hyö voidais tulla järilleh omil roindapaikkakunnil hot eläkehpäivie kuluttamah!

Sanasto:

miitusta = millaista

voina-aigah = sota-aikaan

järilleh = takaisin

linna = kaupunki

järgieh = hetimiten

kuibo = miten

terväzeh = nopeasti

kudakui = jokseenkin

roindapaikkakunnil = syntymäpaikkakuntiin

2007 Syyskuu

Karjalan kieliažie lekahti iellehpäi

Nygöi on karjalan kieliažies hyviä kerrottavua. Valdivovalda on ottan enzi vuuven budjettah dengat karjalankielizen professuurin perustamizeksi Jovensuun yliopistoh. Tapahus on histouriellini. Enzi kerdua valdivo rubioo avustamah karjalankielizien ažielain iellehviemistä Suomes. UNESCO on jo ammuin ottannuh bumuagoih karjalan kielen da sanonuh: "Karjala on Suomes ylen uhanalani da Karjalas (Karjalan tazavallas) uhanalani kieli."

Nenga suammo nyt oigevutta karjalan kielel. Vai mäni sih aiguagi! Mie pagizin enzimäzen kerran jo 1979, što karjalan kieli pidäis suaha opassettavaksi koululoih.

Rahvahanevustaja Pekka Puska dm. kyzeldih 1989 karjalan kielen azemas da eissännäs opassusministeris. Silloni ministeri Taxell sanoi: "Kieldä on tutkittu äijäl." Vai kielen eissännäs häi ei virkkan ni midä.

Siit ilmah piästih Suomes karjalankielizet kniigat Sunduga, Tuhkamukki da Biblienkiännändäinstituutan kniigat. Karjalan Kielen Sebran perussimmo 1995 Jovensuus. Sebra otti tavotteheksi karjalan kielen iellehviemizen. Sen jälgeh kieles on olluh paginua monel suunnal. Da monda uutta kniigua on tulluh luvettavaksi.

Rahvahanevustaja, nygöni ministeri Anu Vehviläni ottaudui kieliažiel v. 2001. KKS:n puhienvedäjä, silloni metropoliitta Levoi kučuttih valijokunnan sivissysjavostoh kuuldavaksi. Siit otettih opassundaministerijön vuuven 2002 budjettah maininda karjalan kieles. Valijokunnan päätöksen mugah Jovensuun yliopisto sai selvitetäväksi, kui äijä karjalankielizie elää vie Suomes tänäpäi. FM Matti Jeskani luadi selvityksen 2004. Pagizijua löydyi vie 4-5000 hengie.

Sen pohjal nygöi valdivon budjetas on dengat professuurih. Se vahvistaa Jovensuun yliopiston azemua karjalazena yliopistona da andaa uutta vauhtie karjalan kielel. Voibi sanuo: "Elämmö histouriellizie hetkilöi." Ruajetta on olluh, vai jälgimäi karjalan kieli suah Suomes yhenmoizen suvaičennan kui saamen kieli, romanikielet da viitandakieli.

Endistä tärgiemi on nyt oppie paissa kai dielot, olloh burbetannat libo šokkienpezennät, omal čomazel karjalan kielel. Muga vet?!

Sanasto:

lekahti = liikahti

iellehpäi = eteenpäin

dengat = rahat

rubioo = ryhtyy

ammuin = kauan sitten

bumuagoih = asiapapereihin

ylen uhanalani = erittäin uhanalainen

nenga = näin

eissännäs = edistämisestä

äijäl = paljon

ni midä = ei mitään

ilmah piästih = ilmestyivät

kniigat = kirjat

kui äijä = kuinka paljon

suvaičennan = kohtelun

oppie paissa = yrittää puhua

dielot = asiat

burbetannat = moittimiset

šokkienpezennät = leikinlaskut

muga vet = eikö niin

2007 Talvikuu

Iččenäni Suomi 90 vuotta

Joulukuu on meil suomalaisil rakas. Suomi julistaudui iččenäzeksi 6.12.1917. Nygöi rodii d'o 90 vuotta täydeh. Vai ilmai gor'ua emmö suanuh iččenäzyyttä. Enzimäzeksi toraimmo keskenäh da siit pidi puolistaudua ven'alazie vastah da vie kahteh kerdah.

Meil on vie elos vederuanoi, kudamat muissetah nene jygiel aijat. Heidä da heijän ruandoi voimmo muissella hyväl mielel. Hyö otettih tingimättä vastuu omas muas. Heil oli syväin kohallah. Hyö ei varattu lähtie muahtyöndyjiä vastah. Omie kodiloi da tuatoinmuada puolistajes vassusnikkoin bul'kka tabai monet suomalaiset. Hyvä ois muistua käyvä kalmoil sytyttämäs kynttiläzet voinah mänehtynehien hauval da molie heijän eis.

Nygöi vois kzyzö: "Olemmogo myö, nygöni sugupolvi, valmehet kandamah vastuuda toine toizes? Suvaičemmogo lähimmäistä? Kunnivoitammogo diedoloi da buaboloi?" Mahollizuuksie on joga päivä. Jo ystävällini muheloitanda, tervehyönlujinda da pagizuttamini voi ilossuttua. A kui muistazimmo vie kuččuo koufil, se äijäl maksais monel!

Tänäpäi moni duumaiččoo: "Miun pidäis suaha yhteiskunnas päi sidä da tädä: opassundatugie, eländätugie, vuokratugie, ližiä palkkua dmi." Tuogo se lykkyö elämizeh? Eigö kaikis tärgein ole se, midä myö ruammo toizil, eigä se, midä toizet ruatah miul?!

Midä ruadoi Spuassa meijän eis? Miul ainos juohtuu mieleh, midä muamoi pagizi kirikös, kui kaččeli ristahnuaglittuo Kristosta: "Vai neče mužikka nägi putin gor'an meijän riähkilöin täh!"

Raštavana ongi hyviä smiettie: "Midä mie tahon omal elämizel? Ongo miul aigua omal perehel, yhesmatkuajoil da vanhuksil?" Hyviä mielä da valuo voimmo levittiä ilmai suurie podarkkoi!

Hyviä Raštavua da lykkyö Nouzeval Vuuvell 2008 kaikil Oma Suojärvi -aviezan lugijoil!

Sanasto:

rodii = tuli, täytti

gor'ua = vaivaa

toraimmo = tappelimme

vederuanoi = veteraaneja
jygiet = raskaat
ei varattu = eivät pelänneet
bul'kka = luoti
voinah = sotaan
molie = rukoilla
podarkkoi = lahjoja
suvaičemmogo = välitämmekö
diedoloi = isoisiämme
buaboloi = isoäitejämme
äijäl maksais = merkitsisi tosi paljon
opassundatugie = opiskelutukea
dmi. (da muga ielleh) = ja niin edelleen
Spuassa = Vapahtaja
neče = tuo
riähkilöin = syntiemme
raštavana = jouluna

2008 Kevätkuu

Ogoin roindapäiväs 150 vuotta

Suojärveläzien kuulužin runontaidaja Härkkimen Il'l'an Ogoin (Agafian) roindapäiväs 13.5.1858 kerdyi keviäl 150 vuotta. Ogoin lapsuuden kodi oli Kaidarven kyläs joven rannal. Perehen van'himbana lapsena Ogoi hoidi nuorembie da samal kuundeli neuvot da opassukset. Tuatto Il'l'a da muamo Oudoi da diedo Ignoi oldih voikoit runontaidajat. Runot jäigi Ogoil hyvin mieleh. Ogois päi runoloin kerijät kirjutettih muistih 137 runuo da loičču.

Ogoil sanottih olluon seiččemettoista sulhastajat. Jälgimäi Ogoi mäni venčal 21-vuodizena Jermei livananpoiga Miäräzel Moisseinvuaral. Kalevalazien runoloin kerijät nouzeteldih tuagieh Ogoin perttih. Enzimäzeksi händä käi pagizuttamas Suojärven vävy E. V. Ahtia jo 1908. Sen jälgeh Ogoi saneli runoloi da loiččuloi Martti Haaviol, Sanni Aallol, Hannes Vornazel da vie Pyykközel 1938.

Ogoi tunnettih dai tiedoinnikkana. Häi käi parandamas lapset taudilois, ozutti mis lövytäh mečän peittämät žiivatat da Ogoi malttoi dai nossattua lemmet.

Rahvas kai yölgi tuldih nossattamah Ogoi abuh eigä Ogoi kieldäydyn. Häi šuoriudui, tembai uzlazen, sidoi paikkazen piäh da poltaldi matkah. Ogoi ei palkkua vuadinnuh ni vouse. Avunsuajat ykskai annettih lihua, leibiä da konza midä Ogoin kainaloh.

Ogoin elämän kohokohta oli, kui hänet kučuttih Kalevalan 100-vuodisjuhlah Helsingih 1935. Messuhalli täytti vierahis. Tunnetun muailman evustajat tuodih tervehyöt Suomal. Siel lauloi runoloi dai Ogoi. Kaikin sebrattih hievahtamatta Ogoida, juhlan tovellista piäeziindyjä, kalevalazen kulttuurin eläviä evustajua.

Voinan allettuo 1939 Ogoi jäi siviilisodavangiksi. Ven'alazet siirrettih Ogoi toizien ker Kaimaojan leiril helmikuus 1940. Tougokuus vangit palavutettih Suomeh.

Ogoi vaibui "valgeizih syndyzih" 3.6.1940 da sai viimizen lebosijan Helsingin ort. kalmoimuah. Suojärveläzien Pidäjäsebra on pyssyttännyh runonlaulajan kunnieksi Ogoida ezittävän pronssivalupaččahan Bomban taloin piha-alovehel 1981. Sen on veistännyh suojärveläni kuvanveistäjä Taisto Martiskainen.

Sanasto:

roindapäiväs = syntymäpäivästä

diedo = ukki

voikoit = taitavat

venčal = vihille

tuagieh = usein

pagizuttamas = puhuttelemassa

ozutti = näytti

žiivatat = kotieläimet

malttoi = osasi

lemmet = viehätysvoimat

uzlazen = nyytin

paikkazen = huivin

ni vouse = ollenkaan

ykskai = siitä huolimatta

konza midä = milloin mitäkin

poltaldi = kiirehti

šuariudui = pukeutui

nossattua = herättää

alovehel = alueelle

2008 Kezäkuu

Bomban taloil roih 30 vuotta

Aiga mänöö terväh. Vasta se kui toivot suojärveläzet puuhattih Bomban taloida. A nygöi on jo Bomban taloi olluh pyssys 30 vuotta. Sih aigah on sattun yhtä dai toista, ga taloi vai kokottaa da goštie vuottah tänägi päivänä.

Bomban taloin rakendamini eulluh kui robehen kolkan kiännäldämini. Truudua oli "senuattah" saite! Vai kui saimmo kai hyvät voimat ažien tuakse, toive todevui. Bomban karjalantaloi ozuttaa meil, kui ennen "kois olles" eletti. Rajantagazes Karjalashai vie nygöigi eletäh samanmoizis talolois. Da pädöö eliägi! Ei pie žiivattoi syöttäjes pihamual astuo. Olloh tuučča libo vihma, ga ei jallat kassu.

Vanhemmite lapsuuden kodi ainos mieleh juohtuu. Tuatto, muamo, veikoit, čidžoit, buaboi da diedoi ei unohu ni konza. Da hyvähäi on muissella da paissa nuoremmil. Anna heilgi omat juuret tuttavaksi tullah! Siit muailmal lekkujes voi sanuo, ken mie olen da mis tulen.

Pidäh sanuo rovasti Vilho "Vaša" Hokkizen jyty tiäl mieras matkates:

*Karjalan hos kavotimmo,
mänetimmö mägimuahuot,
olemmohai omal čural
omal valgiel valdazelgi.
Uurassammo vai uuvestah,
kohotammo kodiziegi,
elelemmö edehpäiten
ruadiehuzie ruavotellen.
Andakkah vai armas Spuassa
da i Tuatto Taivahani
tervehyttä teil kaikil,
igiä pitkiä ildah saiten!*

Tänä suven tabuammo lisalmes heimopruaznikas. Siit suammo tuassen paissa omal kielel tuttavien da sugulazien ker. Hyviä suvie kaikil lugijoil!

Sanasto:

terväh = nopeasti

se kui toivot = ikään kuin

goštie = vieraita

truudua = vaivaa

“senuattah” = eduskuntaan

saite = saakka

žiivattoi = kotieläimiä

tuučča = tuisku

veikoit = veljet

čidžoit = siskot

jyty = tavalla

mieros = maailmalla

2008 Syyskuu

Bomban taloi 2008

Suojärveläzien azettujes uuzil eländäpaikoil oli monel mieles plotnikoija talois semmoni karjalantalo, mimmozes Suojärvel eletti. Vai eihäi načalnikat sidä suvaittu. Taloit pidi kokahuttuo terväzeh. Galdarit da monet muut karjalantaloin čomat ozat pidi unohtua.

Suojärveläzil himoitti kogo aijan jättiä tulevil sugupolvil monumentta tuattoloin puunplotnikoindatoidolois. Ei olluh ihme, hos suojärveläzien ažiatoi ielleh viemäh perussetun Pidäjäsebran tavoitteheksi azetettih Bomban taloin moizen monumentan pyssyttämini.

Eletti, oldih, da kačo aiga tuligi. Bomban taloi nouzi Nurmekseh 1978 da sen myöda kotonani karjalani kylä. Kylän maguandataloloin nimet otimme Suojärven kylis da perttilöin nimiksi suojärveläzien rištänanimet. Kaččojua käi joga päivä tuhanzie. Prezidentta, muaherrat, ministerit da muut herrat käydih primiettimäs suurda parres veissettyö Bombua.

Kai karjalazet kerryttih yhtehizih pruaznikkoih Bombal 1979. Časouna da kezäteatra luajittih 1980, Ogoin runonlaulajapačas da Kalevanhovi 1981.

Nygöi Bomban izändänä on olluh jo nellä vuotta Jukolan Osuuskauppa. Jukola pidigi 30-vuodisbriegut elokuun lopus. Rahvasta oli kučuttu täyzi pertti. Paikal oli vie monda rištikanzua, ket oldih matkas taloin pyssytändätoimis. Vai monda on siirdyn tuonilmazih. Täs mainičen erikseh rakennusneuvos Pekka Tavin. Ilmai hänen nerokkuhutta olis olluh äijiä jygiembi suaha taloi pystyh.

Kaikil on annettava parahat passibot, kui nengoni taloi da karjalani kylä nouzi Nurmeksen Ridoniemeh. Nygöi toivottelemmo uuzil izännil induo da mänessystä kogo alovehen tulevah toimindah!

Sanasto:

plotnikoija = rakentaa

načalnikat = herrat

terväzeh = nopeasti

galdari = parveke

moizen = näköisen

perttilöin = huoneiden

primiettimäs = katsomassa

parres = hirrestä

tuonilmazih = tuonpuoleiseen

äijä = paljon

jygiembi = vaikeampi

nengoni = tuollainen

2008 Talvikuu

Raštavua vuotammo kaikin

Aleksis Kiven Seiččemes vellekses Imbivuaran pertin late peitettih olgiloil. Net muissutettih lisus-lapsen roinnas soimes olgiloin piäl. Raštavakuuzahaista ei silloin rahvahan keskuuves tundiettu. Vasta 1800-luvun lopus kuusta allettih tuuva perttilöih. Taba levii Saksas päi Suomeh. Raštavan symboliksi ongi nygöi tulluh raštavakuuzi.

Helsingis Suurtoril pyssytettih enzymäni raštavakuuzi 1930. Voinan jälgeh algoi valot lošnie Aleksinkavul da Sokoksen da Stockmannin ikkunoih ilmessayttih raštavukot da raštavonttuzet. Vai siit oli rištikanzoil kaččomista! Helsingih käyves pidi neprimennä käyvä Aleksin raštavakavul. Sai toizilgi sidä löyhkiä.

Allus kuuzet korisettih piparkakkuloil da lippunauhoil. Meijän perehes oli nellä sizärestä voinan jälgeh Ruočinmual. Izändäperehet työnnettih pakettiloil.

Niijen sydämes löydyi raštavan al koufin da n'amuloin ližäksi dai lippunauhat. Siit miegi brihaččuzena näin enzymäzen kerran, miittumie oldih eri mualoin liput.

Raštavakuuzes oli ennen oigiet kynttilät. Niidä pidi vardoija. Muiten ois voinuh kuuzi syttyö palamah. Nygöi negi ollah sähköl toimivie. Voi jättiä hos yöksi piäl.

Lapset vuotetah raštavukkuo. Podarkkatoiviet kirjutetah jo aiganah. Tontut käyväh kaččelemas ikkunoi, ollahgo lapset kunnolleh. Enne vanhas tontut käydihi jagamas podarkat.

Muissan lapsuuves, kui raštavukol oli piäl lambahan nahas luajittu turkki muurninpäi. Nygöi raštavukko lekkuu ruskies hal'l'akas da eländäkohtana on vuuves 1927 saite olluh Korvatunduri. Siel raštavukko lähtöh poroloin ker jagamah podarkat raštavan al.

Nenga myö kaikin vuotammo raštavua. Lapsien kesses podarkat ollah vuotannas enzymäzel sijal. Myö aiguzet tiijämmö, kaikis suurimman podarkan andoi meil iče Taivahallini Izändä, kui työndi lisuksen muailmah raštavana sovittamah meijän riähkät.

Toivotan kaikil Oma Suojärvi -aviezan lugijoil hyviä Raštavan Pruaznikkua da Lykkyö Nouzeval vuuvet 2009!

Sanasto:

raštava = joulukuu

late = lattia

roinnas = syntymisestä

voinan = sodan

raštavukko = joulupukki

neprimennä = ehdottomasti

löyhkiä = kehua

brihaččuzena = poikasena

miittumie = millaisia

vardoija = vartioida

hos = vaikka

podarkka = lahja

käydihgi = kävivätkin

muurninpäi = nurinpäin

ruskies = punaisessa

hal'f'akas = nutussa

kesses = keskuudessa

riähkät = synnit

2009 Kevätkuu

Erähie "zakonoi", kulleh ažiet männäh

Myö olemmo kaikin lugen ennussuksie. Suojärvelgi oli elän mužikka, kudain vuotti muailman loppiendua. Häi kiibei huondeksel puuh, äski olis lähembän taivasta, kui loppu tuloo. No, eihäi loppuo tulluh. Taloin brihačut käydih siit illal huikuttamas: "Tule, tata, iäre puus! Johai vet nälgevyitgi vuottajes!"

Erähät lugietah dai horoskoopiloi da vie onnuako ussotah. Olen täh kerännyh tukkuh erähie "zakonoi", kui dielot voi männä.

Murhpyn zakona

Kui voinoo mi tahto ažie männä hudoisti, se i mänöö hudoisti!

Wellerin zakona

Eule ni mi mahotoi inehmizel, kudaman ei sidä tarviče iče ruadua!

Chisolmin zakona

Ainos kui ažiet se kui toivot mänöö parembahpäi, olet midä tahto unohtan!

Finaglen zakona

Kui olloo ruaje sotkiettu, kohendamistoimil se vai pahenoo.

Zimmermanin zakona

Hos ruaje kazvannoo libo pienennöö, hallindomänöt suuretah kogo aijan!

Homo sapiensin zakona

Tapahtukkah hos midä, ainos löydyi rištikanza, kudain tiedäh: "Johai mie sanoin, silleh mänöö!"

Suojärveläni zakona

Niistäkkiä nenät, kylä lähenöö!

Lugijes vet dogaditto, jälgimäni "zakona" muissuttah, kui sanottih ennen toine toizil da lapsil, konza mändih nuaburiloih libo muih taloloih kyläilemäh. Nygöi jo sada vuotta toiminnuot Martat opassettih dai Suojärven mužikkavägie siistevyöh. Eräs mužikka sanoigi: "Nygöi ei voi neniä hiemuah pyyhkie eigä rajakol kykistyö!"

Hyviä lopputalvie kaikil lugijoil!

Sanasto:

zakona = laki, määräys

kulleh = miten

huondeksel = aamulla

äski = jotta

tata = isä

iäreh = pois

onnuako = ehkä

dielot = asiat

mi tahto = mikä tahansa

hudoisti = huonosti

ni mi = mikään

kudaman = jonka

se kui toivot = ikään kuin

hos midä = vaikka mitä

dogaditto = huomasi

rajakol = kaskimaan reunalle

2009 Kezäkuu

Kezä da bruaznikat sua rahvahan lekkehel

Kirikön bruaznikkoi piemmö ymbäri vuuven. Vai onnuako mielužimmat bruaznikat ollah kezän aigah. Silloin näit rahvahal on enämbi välliä aigua. Da se kui toivot on vesselämbi lekkuo.

Kezäl rahvas kerävytäh yhteh tabuamah sugulazie da susiedoi. Suojärveläzet matkatak kezäl rajas piäličči kaččomah endizie eländäkohtie. Nuorimmat muistajat ollah jo yli seičenkymppizie. Ičekelgi näit himoittaa vie käyvä roindapaikkoi tiijustamas! Samal käyväh kalmoimualoil, mis meijän ezi-izien da -muamoloin luuhuot muaduh. Mänömatkal käyväh vie Kaurilas.

Pidäjäsebra on melgi kaikil Suojärven kalmistoloil pyssyttän muistorissat. Voinas hengen mänettänehien sangariloin hauvoil Kuikkaniemeh opittih tänä kezän viijä pienet valgiet ristazet. Net häkyttih tullih, hot Suomen da Ven'an välil on luajittu bumuagat. Mänttiä luba irduoh toizel kerral.

Nuorembazie algaa kiinnostua, kus da kulleh Suojärvel on eletty. Ottakkua vai heijät auttoh, konza lähettö matkah! Silleh paginat "pädi ennen Suojärvel" voi ozuttua toveksi. Perillizet voijah sida kaučči löydiä järilleh omah pravoslaunoih kirikköh. Hyviä bruaznikakeziä kaikil lugijoil!

Sanasto:

välliä aigua = vapaata

se kui toivot = ikään kuin

susiedoi = ystäviä

piäličči = yli

ičekelgi = itsekullakin

roindapaikkoi = syntymäpaikkoja

häkyttih = pysähtyivät

voinas = sodassa

opittih = yritettiin

mänttiä = kukaties

kus da kulleh = missä ja miten

kaučči = kautta

järilleh = takaisin

pravoslaunoih = ortodoksiseen

2009 Syyskuu

Kirjois da muis aźielois

Terveh tuassen kaikil Oma Suojärvi -aviezan lugijoil! Netäindä paginua kirjuttajes on marjoin keriändäaiga. Mušt'oida ongi löydyn viedratolkul vai hilloida kui lienoo himoittan suaha, pidi kierrellä suo da toine. Mie käin viijel suol, vai ykskai en suanuh kui erähän litran. Onneksi meil on pakkazes aijombien vuozien aigah kerättyö hilloida toizilgi jagua!

Kezäl puuttui käyvä teatras. Vuonislahes ozutettih Heikki Turuzen kirjuttama näytelmä "Kenraali Tiijana" jo toizena kezänä jällekkäh. Siit kerrotah, kui 1808-1809 voinan aigah pielisjärveläzet mužikat puolussetah omie armahie kodiloj Pielisjärven idäpuolel. Turuni mainiččoo, jotta se on Vänrikki Stoolin kirjuttamatta jänyh starina kapteeni Olli Tiaizen eländävaiheis.

Kezäl saimmo suojärveläzien luvettavaksi 500-sivuzen Moisseinvuaran kyläkirjan. Vai oli tozi suuri ruado ruattu kirjah niškoi! Sivuloil oli kai merkattu tarkkah, mis tiijot oli suadu. Emeritusprofessori Heikki Makkoni pagizi kirjan luajindah männyön nellä vuotta. Hattuo pidäh nostua nengozen kirjan kirjuttajil. Nygöi on ilmestynnyh Suojärves päi ainagi kirjat Salonkyläs, Vegarukses da Moisseinvuaras. Sua nähä, viego mis kyläs suahah tiijot da starinat kanzien välih. Jiämmö vuottamah!

Dai suvut ollah lekkehel. Bombal kerävyttih tukkuh Bloigu-suvun Grigori Ivananpoiijan (1790-1855) jälgeläzet. Tiijot oli kerätty 254-sivuzeh kirjah saite kirjuttajina ruadojoukko Heikki Paanila dm. Rodnien kaučči suahah matkah dai nuorembua vägie. Ainagi Bloiguloin kerähmös oli kaikenigäzie.

Kezän suuret pruaznikat on pietty. Suojärveläzet käydih Suojärvel. Siel kuuluu kummie. Uuzi pravoslaunoi kirikkö jouvutah riiččimäh. Perussus ei kessä da kirikön torni on männyh vinoh. Kirikön pyssyttamini zavodittih jo 1999.

Sanasto:

netäindä = tätä

viedratolkul = sankkomitalla

hilloida = lakkaa
aijombien = aikaisempien
puuttui = sai
ozutettih = esitettiin
voinan = sodan
ruado ruattu = työ tehty
kirjah niškoi = kirjaa varten
lekkehel = liikkeellä
tukkuh = yhteen joukkoon
saite = asti
rodnien = sukulaisten
kaučči = kautta
kerähmös = kokouksessa
pravoslaunoi = ortodoksinen
riiččimäh = purkamaan
zavodittih = aloitettiin
nengozen = tuollaisen
viego = vieläkö

2009 Talvikuu

Kristos rodii, kiittäkkiä!

Pravoslaunois kirikös on vuuven aigah nellä pitkiä pyhitesaigua. Raja-Karjalan ortodoksini rahvas nouvatti niidä vägi tarkkah. Sil aigua ei syödy argie dai muitengi eletti putilleh. Opittih käyvä kirikös da muissetti molie tuagieh. Raja-Karjalan pidäjis oli 1920-luvun alguh saite yli 90 protsanttua azukkahis pravoslaunoinkirikköläzie.

Suomen iččenäissytyö perussetti joukot pidämäh huolda rajois. Enzimäzet uuvet tulokkahat oldihgi rajoin vardoiččijoiksi tulluot nuoret mužikat. Alluksi ei oigain suvaittu, kui lienoo oman kylän neidini algan tietostua ruočin brihan ker. Vanhah aigah näit pietti lujuzet ennen kui venčal mändih. Siit roitti andilas da ženihä. Toičči vanhemmat ei olis rakkahal annettu nuorie mänemäs yhteh. Monet brihat otettihi dovarišša hypyl. Vasta jälgehpäi käydi venčal.

Siit kui luajitti juamat dai raudaheboloil algoi tulla yrittäjie Suomes päi, puu käi kaupaksi da rahvahal oli ruajetta. Dorogat oli välil sagenah matkalazie. Suojärvel suuril zavodoil tuli parrenvedoh mužikkoi Valdimuo myöte. Suvilahteh nouzi uuzi kogonani pogosta. Ruoččiloin matkas tuli vakkinani viero.

Vanhat manierat alletti monel nuorel hil'l'akseh muuttuo. Ennen akkalisto paikkapiälöis kirikköh nouzetteli. Vai voinan jälgeh nuorembazet alletti lekkuo pal'l'ahin piälöin. Pidi samaistuo valdarahvahan ker. Onnuako huigieda i nimittelyö varatti.

Dai pyhitändätavat on muuttun. Elämmö raštavan pyhitesaigua, vai monesgo talois syömizet luajitah sen mugah? Tänäpäin se on vaigieda, kui yheseläjät ollah monda kerdua kahta vieruo. Kirikköh voimmo nygöigi käyvä da molie tuagiembah.

Pyhä Krysostomos sanoi jo 400-luvul, kulleh voimme tervehtie Spuassaista: "Tule siegi podarkkoin ker. Tuo sie kallehembie podarkkoi kui päivännouzun muan tiedoinikat. Hyö tuodih kuldua, a tuo sie puhtahutta da hyvyttä! Hyö tuodih luadanua, a tuo sie hengellistä hyviä duuhuo - puhtahie malittuloi! Hyö tuodih smirnua, a tuo sie oma syväin da nöyryys!"

Kristos rodii, kiittäkkiä! Hyviä Raštavua da lykkyö Nouzeval Vuuvel!

Sanasto:

rodii = syntyi

pravoslaunois = ortodoksisessa

pyhitesaigua = paastonaikaa

argie = normaalia ruokaa

molie tuagieh = rukoilla usein

tietostua = seurustella

ruočin = suomalaisen

lujuzet = avioliiton vahvistaminen

venčal = vihille

andilas = morsian

ženihä = sulhanen

hypyl = ilman vihkimistä

parrenvedoh = tukinajoon

pogosta = kirkonkylä

vakkinani viero = outo uskonto

manierat = tavat

paikkapiälöis = huivi päässä

lekkuo = kulkea

huigieda = häpeää

varattih = pelkäsivät

podarkkoin = lahjojen

luadanua = suitsuketta

duuhuo = tuoksua